

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

2124244

HODNOTENIE DOSTUPNOSTI SLUŽIEB VO VYBRANÝCH
VIDIECKYCH OBCIACH

2011

Jana Sýkorová, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**HODNOTENIE DOSTUPNOSTI SLUŽIEB VO VYBRANÝCH
VIDIECKYCH OBCIACH**

Diplomová práca

Študijný program: Manažment rozvoja vidieckej krajiny a
vidieckeho turizmu

Študijný odbor: 621880 Verejná správa a regionálny rozvoj

Školiace pracovisko: Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Školiteľ: Ing. Barbora Milotová, PhD.

Nitra, 2011

Jana Sýkorová, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Jana Sýkorová vyhlasujem, že som záverečnú diplomovú prácu na tému „Hodnotenie dostupnosti služieb vo vybraných vidieckych obciach“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak hore uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 27. apríla 2011

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem poďakovanie Ing. Barbore Milotovej, PhD. za jej odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Abstrakt

Služby sú v dnešnej dobe veľmi dôležité pre celú spoločnosť. Každý človek by mal mať prístup k základným službám, ku ktorým patrí napríklad zdravotníctvo, školstvo, pošta, bezpečnosť, obchody, kultúra, voľnočasové aktivity a účasť na politickom dianí. Pri službách sa hodnotí najmä ich dostupnosť a kvalita. Dostupnosť služieb je jednou zo základných podmienok, ktoré prispievajú k lepšej kvalite života.

Predkladaná diplomová práca je zameraná na zhodnotenie dostupnosti služieb vo vidieckych obciach mikroregiónu Radošinka. Na jednej strane bolo cieľom zhodnotiť ponuku služieb a na strane druhej spokojnosť so zabezpečovanými službami prostredníctvom dotazníkového prieskumu. Prácou sme dospeli k záveru, že v obciach s väčším počtom obyvateľov sú služby dostupnejšie ako v menších obciach. Ak hodnotíme celkovú spokojnosť respondentov so službami tak zistíme, že okrem ubytovacích a stravovacích, bankových, kultúrnych, športových a voľnočasových služieb a občianskych a záujmových združení sú s ostatnými službami pomerne spokojní.

Kľúčové slová: kvalita života, služby, dostupnosť služieb, MR Radošinka

Abstrakt

Nowadays services are very important for the whole society. Every person should have access to the basic services as health care, education, post office, safeguard, shops, leisure activities and participation in political life. We evaluate mainly the availability and quality of the service. The availability of the service is one of the main conditions which contribute to a better quality of life. Presented thesis is focused on evaluation of service availability in rural villages of microregion Radošinka. Firstly there was to evaluate availability of supply and secondly it was the satisfaction with security services by questionnaire research.

In this thesis we concluded that services are more available in the village with more population than in the smaller town. If we evaluate the overall satisfaction of respondents with the services we will find out that except accommodation and catering, banking, cultural, sports and leisure services, civil association and community of interest are respondents relatively satisfied with other services.

Key words: quality of life, services, service availability, microregion Radošinka

Obsah

Zoznam ilustrácií.....	8
Zoznam tabuliek.....	10
Zoznam skratiek a značiek.....	11
Úvod.....	12
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	13
1.1 Definícia kvality života.....	13
1.1.1 Meranie kvality života.....	17
1.2 Vymedzenie pojmu služba.....	20
1.2.1 Vlastnosti služieb.....	21
1.2.2 Klasifikácia služieb.....	23
1.2.3 Prípadové štúdie dostupnosti služieb vo vybraných krajinách.....	30
2 Cieľ práce.....	36
3 Metodika práce.....	37
4 Výsledky práce.....	39
4.1 Mikroregión Radošinka.....	39
4.1.1 Poloha a lokalizácia verejno-súkromného partnerstva.....	39
4.1.2 Demografická situácia.....	40
4.1.3 Dostupnosť jednotlivých obcí mikroregiónu.....	42
4.1.4 Sociálna infraštruktúra a občianska vybavenosť.....	44
4.1.4.1 Zdravotnícke služby.....	44
4.1.4.2 Vzdelávacie služby.....	45
4.1.4.3 Služby kultúry a športu.....	46
4.1.4.4 Ubytovacie a stravovacie služby.....	49
4.1.5 Technická infraštruktúra.....	50
4.2 Vyhodnotenie dotazníkov.....	51
5 Návrhy na využitie výsledkov.....	69
Záver.....	70
Zoznam použitej literatúry.....	72
Prílohy.....	76

Zoznam ilustrácií

Obr. 1	Dostupnosť služieb v rokoch 2000 – 2008	31
Obr. 2	Mikroregión Radošinka	39
Obr. 3	Vzdialenosť jednotlivých obcí od mesta Nitra v km	42
Obr. 4	Časová dostupnosť jednotlivých obcí od mesta Nitra v minútach	42
Obr. 5	Počet priamych dopravných spojení z jednotlivých obcí MR Radošinka do mesta Nitra	43
Obr. 6	Počet športových zariadení v MR Radošinka	46
Obr. 7	Percentuálne zastúpenie respondentov z jednotlivých obcí mikroregiónu	51
Obr. 8	Pohlavie respondentov	52
Obr. 9	Vek respondentov	52
Obr. 10	Stav respondentov	53
Obr. 11	Miesto, kde sa prevažnú časť dňa zdržiavajú	53
Obr. 12	Chudobná domácnosť	54
Obr. 13	Vlastníctvo auta	54
Obr. 14	Ovplyvniteľnosť života dostupnosťou služieb	55
Obr. 15	Dostupnosť služieb	56
Obr. 16	Spokojnosť s poskytovanými službami	57
Obr. 17	Dopravné služby	59
Obr. 18	Spokojnosť s dopravnými službami podľa veľkostných skupín obcí	59
Obr. 19	Hospodárske služby	60
Obr. 20	Spokojnosť s hospodárskymi službami podľa veľkostných skupín obcí	61
Obr. 21	Služby osobnej hygieny a čistenia	62
Obr. 22	Spokojnosť so službami osobnej hygieny a čistenia podľa veľkostných skupín obcí	62
Obr. 23	Služby kultúry, športu a ostatné služby voľného času	63
Obr. 24	Spokojnosť so službami kultúry, športu a ostatnými službami voľného času podľa veľkostných skupín obcí	63
Obr. 25	Zdravotnícke služby	64
Obr. 26	Spokojnosť so zdravotníckymi službami podľa veľkostných skupín obcí	64

Obr. 27	Vzdelávacie služby	65
Obr. 28	Spokojnosť so vzdelávacími službami podľa veľkostných skupín obcí	65
Obr. 29	Občianske a záujmové združenia	67
Obr. 30	Spokojnosť s občianskymi a záujmovými združeniami podľa veľkostných skupín obcí	67
Obr. 31	Potreba služieb	68
Obr. 32	Zlepšenie dostupnosti služieb	69

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Štyri kvality života podľa Veenhovena (2000)	14
Tab. 2	Počet obyvateľov a hustota obyvateľstva na km ² v mikroregióne Radošinka k 31.12.2009	41
Tab. 3	Zastúpenie obcí v MR Radošinka podľa veľkostných kategórií	41
Tab. 4	Vlaková doprava v jednotlivých obciach MR Radošinka	44
Tab. 5	Zdravotnícke služby v MR Radošinka, 2008	45
Tab. 6	Vzdelávacie služby v MR Radošinka, 2009	46
Tab. 7	Služby kultúry a športu v jednotlivých obciach MR Radošinka, 2009	47
Tab. 8	Záujmové organizácie v MR Radošinka	48
Tab. 9	Vybrané služby mikroregiónu Radošinka	49
Tab. 10	Technická vybavenosť jednotlivých obcí MR Radošinka	50

Zoznam skratiek a značiek

atď.	a tak ďalej
a pod.	a podobne
ČOV	čistiareň odpadových vôd
hod.	hodina
km	kilometer
MR	mikroregión
MŠ	materská škola
nepotr.	nepotravinársky
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
OSN	Organizácia Spojených národov
potr.	potravinársky
roč.	ročník
ZŠ	základná škola
WHO	World Health Organization (Svetová zdravotnícka organizácia)
%	percento

Úvod

Pojem kvalita života je v súčasnosti veľmi frekventovaným pojmom, ale v rámci regionalistiky nie je ešte táto oblasť dostatočne prebádaná. Pod kvalitou života rozumieme určitý koncept toho, čo človeku prináša pocity pohody a spokojnosti so životom. Spokojnosť súvisí aj so službami a ich dostupnosťou, ktorá je jednou zo základných podmienok prispievajúcich k lepšej kvalite života.

Služby tvoria neoddeliteľnú súčasť života človeka a celej ľudskej spoločnosti a poskytujú uspokojovanie potrieb na celom svete. Bez nich si už moderný človek život nevie ani predstaviť. Potrebuje sa dopraviť do práce, nakúpiť potraviny, zabezpečiť si lekársku starostlivosť, vzdelávať sa, vybrať si mzdu alebo dôchodok či už z bankomatu alebo na pošte, s niekým komunikovať, ísť ku kaderníkovi, kozmetičke alebo si len oddýchnuť prostredníctvom účasti na kultúrnych, športových alebo iných podujatiach. Charakter služieb vytvára určité rozdiely v ich dostupnosti v urbanizovanom a vidieckom priestore. Obyvatelia miest majú viac možností využívať tieto služby, lebo sú pre nich dostupnejšie ako pre obyvateľov vidieka. Ľudia z vidieckych oblastí majú právo na primeraný prístup k radu služieb, ktoré spĺňajú ich rôzne potreby. Medzi ne patria nielen základné služby, ako je zdravotná starostlivosť, školy, poštové služby a iné komunikačné prostriedky a bezpečnosť (polícia, požiarna zbory atď.), ale aj maloobchodné predajne tovarov a služieb, rovnako ako prístup k voľnočasovým a kultúrnym aktivitám a účasť na politickom procese. Niektorí ľudia by chceli, aby mali vo svojej obci dostupné všetky služby, čo však nie je možné nakoľko niektoré obce sú tak malé, že z pohľadu samosprávy je zabezpečenie všetkých služieb nereálne.

Preto hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť dostupnosť služieb vo vidieckych obciach mikroregiónu Radošinka. Na jednej strane bude cieľom zhodnotiť ponuku a na strane druhej spokojnosť so zabezpečovanými službami.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Definícia kvality života

Babinčák (2008a) uvádza, že je pomerne bežným javom, že v množstve odborných publikácií, ktoré sa každoročne na kvalitu života odvolávajú, autori konštatujú problémy s definovaním tohto pojmu alebo ho nedefinujú vôbec, akoby malo byť zrejmé a zjavné, o čo ide, čo sa za ním skrýva.

Jedna z príčin nejednotnosti má korene v multidisciplinarite pojmu, Rôzne vedné disciplíny uchopujú pojem inak, používajú vlastný pojmový aparát, ponúkajú špecifický uhol pohľadu. Konsenzus však nepanuje ani v diskusiách odborníkov jednotného zamerania.

Podľa **WHO (1999)** je kvalita života osoby definovaná ako vnímanie jej pozície v kontexte kultúrnych a hodnotových systémov, v ktorých žije a vo vzťahu k jej cieľom, očakávaniam, normám a záujmom. Je to širokospektrálny koncept zahŕňajúci komplexným spôsobom fyzické zdravie osoby, psychologický stav, úroveň nezávislosti, sociálne vzťahy, osobné presvedčenia a ich vzťah k hlavným rysom životného prostredia. Táto definícia odráža pohľad, ktorý kvalitu chápe ako subjektívne hodnotenie, ktoré je vložené v kultúrnom, sociálnom a environmentálnom kontexte. Kvalita života ako taká sa nemôže zjednodušene prirovnávať k pojmom ako sú zdravotný stav, životný štýl, spokojnosť so životom, mentálny stav alebo subjektívna pohoda. Skôr je to multidimenzionálny koncept zahŕňajúci vnímanie týchto alebo iných aspektov života osoby (The World Health Organization, 1999). Konštrukt kvality života obsahuje 6 domén, ku každej je priradený rôzny počet indikátorov. K zisťovaniu kvality života sa používa dotazník WHOQOL 100 alebo jeho skrátená forma WHOQOL BREF, ide teda o meranie prostredníctvom subjektívnych výpovedí osoby (Babinčák, 2008b).

Kolenikov (1998) hovorí, že pojem kvalita života sa vzťahuje na opis a hodnotenie povahy alebo podmienok života ľudí v určitej krajine alebo regióne. Kvalita života je tvorená exogénnymi, s ohľadom na individuálne alebo sociálne skupiny, zdroje, ako je technológia výroby a infraštruktúra, vzťahy s inými skupinami alebo krajinami, orgány spoločnosti, prirodzené prostredie, a tiež endogénnymi faktormi vrátane interakcie v rámci spoločnosti a hodnôt človeka alebo spoločnosti.

Podľa **Matisa** (2002) pojem kvalita života charakterizuje tú stránku spôsobu života, ktorá súvisí s kvalitou, štandardom uspokojovania materiálnych a duchovných potrieb ľudí. Označujú sa ňou tie súčasti spoločenského, skupinového a individuálneho života. Ktoré nie je možné merať.

Strieženec (1999) definuje kvalitu života ako súhrn objektívne i subjektívne posúdiateľných stránok činností a vnemov človeka v jeho každodennom živote, v reálnom sociálnom priestore s konkrétnymi pravidlami vzájomného spolužitia, s reálnymi otázkami cieľa, zmyslu a údelu pozemského života.

Veenhoven (2000) ponúka vo svojej koncepcii štyroch kvalít života výstižnú klasifikáciu kvality života usporadúvajúcu jej odlišné aspekty. Je založená na dvoch dichotómiách – životné šance verus výsledky života a vnútorné verus vonkajšie kvality. Rozdiel medzi šancami a výsledkami spočíva v tom, že možnosti pre dobrý život ešte neznamenajú dobrý život samotný, žitý. Adekvátne výživa a dobré zdravotné zabezpečenie majú len mierny vzťah k zdraviu ako takému. Druhé členenie je medzi kvalitou prostredia a kvalitou individua, externou a internou kvalitou. Kombinácia týchto delení vytvára sústavu štyroch kvadrantov:

Tab. 1

Štyri kvality života podľa Veenhovena (2000)

	Vonkajšie kvality	Vnútorné kvality
Životné šance	Životodarnosť prostredia	Životodarnosť osoby
Výsledky života	Užitočnosť života	Radosť zo života

Zdroj: <http://www2.eur.nl/fsw/research/veenhoven/Pub2000s/2000c-full.pdf>

Životodarnosť prostredia – prvý kvadrant – vypovedá o dobrých podmienkach pre život. Táto kvalita sa objavuje predovšetkým v prácach ekologov a sociológov.

Životaschopnosť osoby vystihuje vnútorné životné možnosti osoby, zvyčajne z pohľadu psychológie a medicíny, prípadne biológie. Vyskytuje sa v rôznych alternatívach ako adaptívny potenciál, zdravie, účinnosť alebo spôsobilosť.

Užitočnosť života je inak povedané význam či zmysel života. Tento kvadrant zahŕňa prístupy rešpektujúce názor, že dobrý život má byť dobrý pre niečo viac, než pre seba

samého. Predpokladá nejakú vyššiu hodnotu, externú užitočnosť, ktorá nemusí byť nutne uvedomená. Sem spadajú transcendentálne a filozofické koncepcie kvality života. *Radosť zo života* predstavuje subjektívne oceňovanie života. Do kvadrantu spadajú pojmy ako subjektívny well-being, životná spokojnosť, šťastie (Veenhoven, 2000).

Stanek a kol. (2011) tvrdia, že definičné vymedzenie kvality života by malo zohľadňovať, že:

1. Každodenný život človeka prebieha v určitých objektívnych životných podmienkach, ktoré závisia najmä od úrovne ekonomiky a charakteru sociálnych vzťahov.
2. Žiaduca kvalita života nevzniká automaticky, ale ako schopnosť a ochota subjektu osvojiť si dané možnosti na svoj osobnostný rozvoj a seberealizáciu a zdokonaľovať ich vlastným aktívnym postojom, sociálnou zodpovednosťou.
3. Kvalita života súvisí so subjektívnou percepciou, pocitom šťastia a spokojnosti človeka so svojím životom, s naplnením jeho hodnotového sveta, ktorý má výrazne individuálny charakter.

Pri pohľade na kvalitu života a snahách o vymedzenie a definície sa môžeme zastaviť pri náhľade, na ktorý poukázali **Bergsma** a **Engel** 1988, In Křivohlavý, 2001.

Makrorovina sa pozerá na kvalitu života veľkých spoločenských celkov, národov, štátov, kontinentov. Vidí ľudstvo ako celok, so svojou minulosťou, prítomnosťou a budúcnosťou, zaoberá sa pojmami ako morálna hodnota, politika, hladomor, epidémie, terorizmus, zdravotná starostlivosť, výchova a vzdelávanie.

Organizácia spojených národov vypracovala pod makroskopickým pohľadom na kvalitu života index ľudského vývoja HDI (human developmant index) (Kováč, 2001). Pridelila ho krajinám na základe zozbierania viacerých ukazovateľov. Tými sú: očakávaná dĺžka života, percento ľudí, u ktorých sa neočakáva prežitie po 40. roku v rozvojových krajinách a po 60. roku v krajinách industrializovaných, základná gramotnosť, uchádzanie sa o štúdium, príjmy na hlavu obyvateľa krajiny, pre rozvojové krajiny percento ľudí, ktorí nemajú prístup k hygienicky nezávadnej vode, k zdravotníckej starostlivosti a percento detí do 5 rokov, ktoré trpia telesnou podváhou. Pre industrializované krajiny je to podiel ľudí, žijúcich pod 50 % príjmov na osobnú spotrebu a dlhodobá nezamestnanosť (po dobu najmenej 12 mesiacov).

Podľa **Škodu a kol.** (2008) ide v makrorovine o posudzovanie kvality života veľkých spoločenských celkov (danej krajiny, kontinentu a pod.) Život v tomto ponímaní je chápaný ako absolútna morálna hodnota a kvalita života musí tento záver vo svojej definícii plne rešpektovať. Problematika kvality života sa tak stáva súčasťou základných politických úvah (napr. problematika boja s epidémiami, hladomorom a pod.)

Kováč (2006) uvádza, že **mezorovina** konkretizuje pojmy, ktorými sa zaoberá makrorovina na malé sociálne skupiny, vidí kvalitu života v kontexte sociálnych vzťahov, sociálnej klímy, sociálnej opory, pomenúva morálnu hodnotu života človeka, uspokojenie, alebo zdieľanie hodnôt. Podľa **Škodu a kol.** (2008) ide v mezorovine o otázky kvality v malých sociálnych skupinách (v škole, v zdravotníckom zariadení, domove pre seniorov). Nejde len o rešpekt k morálnej hodnote života človeka, ale tiež o otázky sociálnych podmienok, medziľudských vzťahov, frustrácie a existencie sociálnej opory.

Osobná rovina podľa **Kováča** (2006) sa týka života jednotlivcov, vyzdvihujú subjektívnosť prežívania a hodnotenia stavu, osobné hodnoty, očakávania, predstavy, presvedčenia.

Nebolo by efektívne diskutovať o dôležitosti skúmania tej ktorej roviny, pretože spojením poznatkov a plynulým prechodom od sociológie cez ekológiu, medicínu až k psychológii, môžeme pri viacodborovom spojení a vzájomnom poskytovaní si poznatkov prispieť ku „skvalitňovaniu“ života, takisto skúmaním života jednotlivca, ako aj malých či veľkých sociálnych skupín. Napriek tomu kvalita života skupiny nemôže byť na vyššej úrovni ako kvalita života členov skupiny. Kvalita života jednotlivca môže byť vyššia ako kvalita života skupiny, ale skupina je zoskupenie osôb, a preto sa kvalita skupiny odvíja od kvality života jej členov.

Oblasti ovplyvňujúce kvalitu života rozdelil **Kováč** (2003) na:

Ekonomické a environmentálne kritéria ako bývanie, doprava, energia, hluk, chemikálie, odpady, poľnohospodárstvo, práca, priemysel, voľný čas, vzduch, zem.

Sociálne a psychologické činitele predstavujú materiálne bohatstvo, životný štandard, ochranu osôb, slobodu, sociálnu rovnosť, kultúrnu a sociálnu klímu, populačný tlak, modernizáciu.

Individuálne psychologické kategórie **Kováč** (2003) označil za vyššie stupne kvality života. Napriek tomu sú len jednou z troch veľkých oblastí, ktoré sýtia kvalitu

života, čo znova vypovedá o potrebe interdisciplinárneho skúmania problematiky. Individuálne psychologické kategórie sa zameriavajú hlavne na subjektívnu pohodu. Tento termín sa u nás ustálil a predstavuje anglický well – being, ktorý by v doslovnom preklade znamenal „dobré bytie“, alebo „cítienie sa“ (Kováč, 2006).

1.1.1. Meranie kvality života

Podľa **Staneka a kol.** (2011) by sa štatistická indikácia kvality života vo vecne vymedzených oblastiach ľudského života mala týkať oblastí ako sú: biosociálna reprodukcia, zdravie, práca, príjmy, spotreba, bývanie, vzdelanie, kultúra a voľný čas, sociálne siete, bezpečnosť osobnosti.

Ukazuje sa, že je produktívne rozlišovať a skúmať kvalitu života tak na makroúrovni (prevažne stav a úroveň možností ekonomiky, trhu práce, sociálnej situácie atď.), ako aj na mikroúrovni (prevažne štruktúra, obsah, úroveň a percepcia individuálneho života).

OSN používa a na makroúrovni monitoruje index ľudského rozvoja. Používajú sa ukazovatele: hrubý domáci produkt na obyvateľa, gramotnosť obyvateľstva a priemerná dĺžka života. Vypovedajú, aj keď len rámcovo, o kvalite života všetkých štátov sveta, presnejšie najmä o kľúčových životných podmienkach v krajine a o ich vplyve na niektoré aspekty kvality života. SR sa nachádza na 31. mieste a patrí medzi štáty s vysokou úrovňou indexu ľudského rozvoja (Stanek a kol. 2011).

Podľa **Dragomireckej a Škodu** (1997) vyvoláva meranie kvality života niekoľko zásadných otázok:

- Je možné merať kvalitu života kvantitatívnymi metódami?
- Aký typ veličín merať? Pôvodná snaha zisťovať kvalitu života pomocou objektívnych dát nevedla k cieľu a bola vystriedaná záujmom o subjektívnu výpoveď.
- Ako zisťovať kvalitu života? Je vhodné registrovať neprítomnosť symptómov, nespokojnosť alebo sú nejaké pozitívne ukazovatele? Je lepšie pracovať s globálnou úrovňou alebo profilom?

Kirby, In Dragomerická, Škoda, 1997 poukazuje na to, že kvalita života býva meraná z troch perspektív:

1. Objektívne meranie sociálnych ukazovateľov (v termínoch možností, bariér a zdrojov okolia)
2. Subjektívny odhad celkovej spokojnosti so životom (celkovú spokojnosť považuje za výsledok osobných hodnôt a životného štýlu, prostredníctvom čoho sa ich jedinec snaží naplniť).
3. Subjektívny odhad spokojnosti s jednotlivými životnými aspektmi (nejedná sa o samotnú životnú úroveň, ale o spokojnosť so životnou úrovňou).

Najbežnejšími nástrojmi merania kvality života sú dotazník, rozhovor a telefónny rozhovor. Pri zvažovaní ich využitia vyplývajú tri základné problémy: spôsob administratívy, finančná a časová náročnosť a vadilita. Dotazník je finančne najmenej náročným nástrojom, s najjednoduchšou administratívou, ale jeho použitie je možné len u starších detí a dospelých. Rozhovor je časovo a finančne náročný, na druhej strane však vhodný na použitie u detí, pri ktorých je schopnosť koncentrácia nižšia a zároveň umožňuje vysvetlenie niektorých otázok, ktoré nemuseli byť úplne pochopené. Jeho úskalie spočíva v nutnosti minimalizovať vlastné interpretácie odpovedí pýtajúceho sa. Telefónny rozhovor je menej finančne náročný ako osobný rozhovor a je spoľahlivejší ako dotazník. Spochybnená však môže byť vadilita, najmä u mladších detí (Jenney, 1997, In Mühlpachr, Vaďurová, 2005).

Mühlpachr a Vaďurová (2005) tvrdia, že v súčasnej dobe existuje nespočetné množstvo nástrojov na meranie kvality života bežnej populácie i špecifických skupín (deti, seniori, osoby s postihnutím či chronicky chorí). Jednotlivé nástroje sú modifikované pre potreby daného odboru, zohľadňujú špecifické potreby cieľovej skupiny a ciele daného výskumu. Závety týchto meraní sú cenným zdrojom informácií, na základe ktorých môžu byť prijímané opatrenia na úrovni obcí (služby, výstavba, komunikácie, doprava) i zákonodarstva (zdravotná a sociálna politika).

Podľa **Staneka a kol.** (2011) sú špecifickým problémom pri výskume kvality života ukazovatele. Úsilie o konštrukciu agregovaných ukazovateľov, resp. syntetického ukazovateľa kvality života nie je ukončené, predovšetkým vzhľadom na široký diapazón obsahovej náplne pojmu. Zatiaľ sa používajú čiastkové ukazovatele rôznych výsekov sociálnej skutočnosti, ich vzájomné bloky a komparácie vrátane komparácie so žiaducimi normatívmi (tam, kde existujú, napr. zdravá výživa, neškodné životné

prostredie, rozvinutosť rôznych druhov infraštruktúry, zdravotný stav populácie atď.), ktoré sa používajú na hodnotenie kvality života v jednotlivých sférach života.

Informácie (ako obsahová náplň ukazovateľa – indikátora) sa získajú najmä:

- výpoveďou respondentov (subjektívne postoje, pocity, názory súdy, hodnotenia),
- využitím objektívnych údajov (zozbieraných a spracovaných rôznymi inštitúciami, orgánmi, útvarmi ako napríklad štatistický úrad).

Indikátory kvality života

Podľa **Carver Country** (2006) sú indikátory kvality života sú spôsob ako merať známky života obce. Keď indikátory vnímame jednotlivo, poskytujú nám informáciu o konkrétnej stránke života obce. Tieto indikátory sú podobné meracím prístrojom v aute. Ak chceme určiť celkový výkon auta, musíme sa pozrieť na niekoľko údajov – ukazovateľ stavu paliva, tlak oleja, teplotu, atď. Podobne, keď indikátory obce vnímame spoločne, môžu nám poskytnúť pohľad na celkové zdravie a kvalitu života, ktoré odrážajú hodnoty a predstavu obce. Indikátory obce ponúkajú väčší náhľad a sú veľmi dôležitými ukazovateľmi pre „politikov“ (t.j. obecných zastupiteľov), aby presne sformulovali problémy, ktorým obec čelí. Indikátory sa tiež nazývajú štandardy (porovnávacie ukazovatele) a môžu sa použiť na meranie cieľov stanovených obcou.

Kvalitu života môžeme interpretovať rôznymi spôsobmi. Pre niektorých kvalita života môže predstavovať bezpečnosť a istotu, pracovné príležitosti, čisté prostredie, jednoduchšie cestovanie, prístup k službám, odpovedajúcu zdravotnú starostlivosť, dobré školy, výkonnú vládu alebo jednoducho iba čas strávený s rodinou a priateľmi. Táto široká interpretácia kvality života si vyžaduje široké zastúpenie indikátorov, aby čo najlepšie vyjadrili celkové zdravie obce.

Vo väčšine prípadov, spojitosť medzi kvalitou života a obcou je neoddeliteľná. V tomto ohľade môže byť vnímanie občanov zisťované pomocou prieskumov, reprezentatívnej vzorky verejnosti alebo osobnými rozhovormi. Dojmy a informácie zhromaždené ústne sú určite dôležitými faktormi pre vytvorenie si predstavy o tom, čo si ľudia myslia o mieste kde žijú.

Meranie kvality života v obci môže byť zložitým a detailným procesom. Určiť, ktoré indikátory odrážajú hodnoty nášho rozvíjajúceho sa kraja si vyžaduje nepretržité a spoločné úsilie.

1.2 Vymedzenie pojmu služba

Ďaďo (2002) uvádza, že služby sa stali súčasťou a podmienkou existencie človeka. Ich spotrebúvanie je nevyhnutné pre existenciu človeka a je podmienkou jeho ďalšieho rozvoja. Uspokojujú celú škálu potrieb. Človek často cestuje verejnou hromadnou dopravou, využíva efekt verejného osvetlenia, chodí k lekárovi, študuje, navštevuje kino, čistiareň šatstva, kaderníctvo, autoservis, reštauráciu, lunapark, dá sa poistiť, vedú mu účet v banke, ubytuje sa v hoteli, jeho majetok chráni strážna služba, zhotovia mu reklamu, objedná si súkromný koncert, potrebuje advokáta, kúpi si informácie, absolvuje zahraničnú dovolenku a nakoniec každý z nás využije aj služby pohrebníctva.

K vymedzeniu pojmu služba existuje viacero prístupov. Základné princípy, z ktorých ich autori vychádzajú sú:

- Vymedzenie služieb prostredníctvom konštitutívnych znakov (podnikovo-hospodárske ponímanie),
- Štatistické vymedzenie služieb,
- Vymedzenie služieb v národohospodárskom ponímaní,
- Vymedzenie služieb ako negatívnej definície tovaru.

Podľa **Cibákovej** (2008) tvoria služby neoddeliteľnú súčasť ľudskej existencie. Predstavujú určitú časť statkov, ktoré ľudia musia spotrebovať, aby zabezpečili svoju existenciu a vytvorili podmienky pre svoj ďalší rozvoj. Služby preto podľa nej predstavujú špecifické prostriedky uspokojovania časti ľudských potrieb.

Kotler a Armstrong (1992) definujú službu ako činnosť alebo úžitok, ktoré môže jedna strana poskytnúť druhej, a ktoré sú v podstate nemateriálneho charakteru a ich výsledkom nie je nadobúdanie vlastníctva. Poskytovanie služieb môže, ale nemusí byť späť s fyzickým produktom.

Podľa **Laceka** (2004) sú služby produktom vysokého stupňa rozvoja spoločenskej deľby práce. Tvoria súbor činností, po ktorých je dopyt. Ich charakteristickým znakom je, že už v procese realizácie poskytujú prospech, uspokojovanie potrieb predlžujú životnosť už vytvorených hodnôt a ich funkčnosť.

Európska pozorovateľňa LEADER/AIDL (1999) pod pojmom služby obyvateľstva rozumie všetky priame alebo nepriame služby pre ľudí a rodiny, ktorými sú naplnené individuálne a kolektívne hospodárske, sociálne a kultúrne potreby.

1.2.1 Vlastnosti služieb

Vašítková (2008) tvrdí, že k rozlíšeniu produktov a služieb sa používa väčší počet vlastností. Medzi najbežnejšie charakteristiky služieb patria:

1. nehmotnosť,
2. neoddeliteľnosť,
3. heterogenita,
4. zničiteľnosť,
5. vlastníctvo.

Nehmotnosť je najcharakteristickejšou vlastnosťou služieb, od nej sa odvíjajú ďalšie vlastnosti. Čistú službu nejde zhodnotiť žiadnym fyzickým zmyslom, nemožno si ju pred kúpou prehliadnuť a len v málo prípadoch je možné si ju vyskúšať. Niektoré prvky, ktoré predstavujú kvalitu ponúkanej služby, ako napríklad spoľahlivosť, osobný prístup poskytovateľa služby, dôveryhodnosť, istota a pod., je možné overiť až pri nákupe a spotrebe služby. Zákazník má tak sťažený výber medzi konkurujúcimi si poskytovateľmi podobných služieb. Nehmotnosť služieb nie je príčinou, že zákazník obtiažne hodnotí konkurujúce si služby, obáva sa rizika pri nákupe služby, kladie dôraz na osobné zdroje informácií a ako základ pre hodnotenie kvality služieb používa cenu.

Podľa **Michalovej a kol.** (1998) táto vlastnosť sťažuje zákazníkovi nákup určitých služieb, keďže ich nemožno prezrieť, cítiť, vyskúšať alebo iným zmyslom vnímať. Spôsobuje asymetriu a vedie k morálnemu hazardu u producenta.

Neoddeliteľnosť služieb od producenta služieb

Vašítková (2008) hovorí, že produkciu a spotrebu tovaru možno od seba oddeliť. Služba je produkovaná v jeho prítomnosti, to znamená, že zákazník sa zúčastní

poskytovania služby, je teda neoddeliteľnou súčasťou jej produkcie. Poskytovateľ služby a zákazník sa musia stretnúť v mieste a v čase tak, aby výhoda, ktorú zákazník získava poskytnutím služby, mohla byť realizovaná. Zákazník spravidla nemusí byť prítomný po celú dobu poskytovania služby. Producenta služieb možno v niektorých prípadoch nahradiť strojom (napríklad bankomatom). Zatiaľ čo tovar je najprv vyrobený, potom sa poskytne na predaj, predá a spotrebuje, neoddeliteľnosť pôsobí často tak, že služba je najprv predaná a až potom produkovaná a v rovnaký čas spotrebovaná.

Heterogenita

Podľa **Vašíkovej** (2008) súvisí heterogenita resp. variabilita služieb predovšetkým so štandardom kvality služby. V procese poskytovania služby sú prítomní ľudia, zákazníci a poskytovatelia služieb. Ich správanie nie je možné vždy predvídať, v prípade zákazníkov je dokonca obtiažne stanoviť určité normy správania (aj napriek tomu sú pri mnohých typoch služieb tieto normy stanovené, napríklad pravidla správania sa cestujúcich hromadnou dopravou). Nie je možné robiť výstupnú kontrolu kvality pred dodaním služby, ako to býva pri tovare. Preto je možné, že spôsob poskytovania jednej a tej istej služby sa líši, a to dokonca v jednej firme. Môže dôjsť i k tomu, že ten istý človek môže ten istý deň poskytnúť inú kvalitu ponúkanej služby.

Michalová a kol. (1998) hovoria, že služby sú vysoko variabilné. Závisia od toho, kto, kedy a kde ich poskytuje. Zákazníci sú si vedomí tejto vysokej variability a často vynakladajú značné úsilie pri výbere poskytovateľa služby, aby dostali želanú kvalitu. Aj požiadavky zákazníkov sú odlišné. Z dôvodu nedostatku štandardizácie je veľmi ťažké zaručiť súhlasnú kvalitu pri poskytnutí služby. Aj náklady producenta na služby môžu byť odlišné od klienta ku klientovi, najmä pre rozdiely, ktoré sa nedajú vopred identifikovať.

Zničiteľnosť služby

Vašíková (2008) hovorí, že nehmotnosť služby vedie k tomu, že služby sa nedajú skladovať, uchovávať, znovu predávať a vrátiť. Iba v niektorých prípadoch však možno nekvalitnú službu nahradiť poskytnutím inej, kvalitnej. Väčšinou je možné ako náhradu vrátiť zaplatenú cenu služby, prípadne poskytnúť zľavu z ceny.

Nemožnosť vlastníť službu

Pri nákupe tovaru prechádza na zákazníka právo tovar vlastníť. Pri poskytovaní služby zákazník nezískava výmenou za svoje peniaze žiadne vlastníctvo. Kupte si iba právo na poskytnutie služby (Vašítková, 2008).

Podľa **Laceka** (2004) patrí medzi charakteristické vlastnosti služieb spôsob ich poskytovania. Ich výkon je realizovaný:

- v konkrétnom priestore, kde vznikla ich potreba
- v konkrétnom čase uspokojujúcom určitú potrebu a pri ich realizácii súčasne spravidla dochádza k ich spotrebe
- v konkrétnej kvalite uspokojujúcej spotrebiteľa a zabezpečujúcej plnú možnosť využitia realizovanej činnosti,
- v konkrétnych ekonomických podmienkach odpovedajúcich možnostiam spotrebiteľov a obecne platnej úrovni v danom období.

Medzi vlastnosti služieb, ktoré sa zúčastňujú uspokojovania individuálnych potrieb, patrí predovšetkým plnenie dôležitých funkcií:

- šetrí osobný čas spotrebiteľa
- vytvárajú podmienky pre aktívne využívanie voľného času a tak prispievajú k regenerácii tvorivých síl človeka
- prispievajú k zušľachtovaniu ľudských vlastností
- zachovávajú hodnoty a funkcie regenerácie predmetov a spotreby a umožňujú predĺženie doby a kvality ich spotreby a tak ich racionálne využívanie.

1.2.2 Klasifikácia služieb

Podľa **Európskej pozorovateľne LEADER/AIDL** (1999) medzi služby patria:

- Univerzálne služby, ako je voda a elektrina pre domácnosti, zber odpadu, čistenie odpadových vôd, atď;
- Sociálne služby ako vzdelávanie (škola), zdravotná starostlivosť (lekári, lekárnici, ambulancie, nemocnice);
- Ostatné sociálne služby (domáce služby, ubytovanie pre malé deti, seniorov, atď);
- Bezpečnosť (polícia, bezpečnosť);

- Verejná doprava;
- Komunikácia (pošta, telefón);
- Informácie
- Obchod (potraviny, pečivo, atď)
- Kultúrne a rekreačné služby

Ďaďo (2002) uvádza, že sa môžeme stretnúť s množstvom rozličných klasifikácií služieb. Z pohľadu špecifických prístupov tzv. odvetvový princíp člení služby na:

1. Prirodzené monopoly
2. Ubytovacie a stravovacie služby
3. Dopravné služby
4. Prenos informácií
5. Peňažné, úverové a poisťovacie služby
6. Právne a hospodárske služby
7. Služby osobnej hygieny a čistenia
8. Služby kultúry, športu a ostatné služby voľného času
9. Zdravotnícke služby
10. Osobné sociálne služby
11. Vzdelávacie služby
12. Veda a výskum
13. Verejná správa
14. Občianske a záujmové združenia

Európska pozorovateľňa LEADER/AIDL (1999) uvádza, že z hľadiska ponuky môžu byť poskytovateľmi služieb:

- verejný sektor (štátne, miestne alebo regionálne orgány)
- súkromný sektor
- združenia a kluby

Podľa **OECD** (2010) existuje všeobecná dohoda, že ekonomiky krajín OECD sa čoraz viac orientujú na poskytovanie služieb. Je tu ale veľká variabilita v rôznych typoch služieb, ktoré môžeme nájsť v rôznych regiónoch, najmä vo vidieckych

oblastiach. Služby môžu byť zaradené do kategórii rôznymi spôsobmi, zahŕňajúc typ subjektu, ktorý ich poskytuje, typu užívateľa, charakteru poskytovaných služieb atď.

Môžeme rozlíšiť 3 typy služieb: súkromné služby, verejné služby a „spoločné“ služby.

Súkromné služby

Veľa služieb poskytujú súkromné firmy na základe platby za službu. Služby sú poskytované tam, kde kombinácia ceny, objemu podnikania a ceny za zaistenie poskytnú dostatočný zisk k prežitiu firmy. Zatiaľ čo krajiny OECD sa spoliehajú predovšetkým na tržné sily, aby tieto dodávali tovar a služby, vláda môže hrať dôležité úlohy, aby podporila trhy.

Súkromné služby sú poskytované ak poskytovateľ služby dokáže fungovať so ziskom. To znamená, že musí byť dostatočný dopyt zo strany zákazníkov, aby boli pokryté náklady na poskytovanie služby. Vo vidieckych oblastiach je súkromný sektor nemej schopný poskytovať služby, ktoré sú okamžite dostupné v mestskom prostredí. Toto odráža menší dopyt, pretože je tu menej ľudí žijúcich na veľkom území. Následkom sú vysoké náklady na dopravu, ktoré musia znášať buď zákazníci, čo zníži ich dopyt alebo firma, čo zníži jej zisky.

Vláda čím ďalej tým viac poznáva, že môže hrať úlohu v uľahčení poskytovania služieb. Zatiaľ čo väčšina vlád krajín OECD má dlhodobé programy, ktoré podporujú primárny sektor a výrobu vo vidieckych oblastiach, rastie poznanie, že sektor služieb zameraný na zisk môže profitovať z rôznych druhov pomoci. V mnohých prípadoch má táto pomoc podobu podpory podnikateľských činností, predovšetkým tam, kde sú slabé podnikateľské základy alebo tržné nedokonalosti, ako obmedzenie vo financiách a v schopnostiach miestnej pracovnej sily.

Okrem toho, do tej miery, že príjmy domácností sú v priemere nižšie vo vidieckych ako mestských oblastiach, je tu menší dopyt po mnohých službách, ktoré môžu byť považované za luxus a nie ako nutnosť. V tejto situácii, miestny dopyt po službe môže byť príliš malý na to, aby mohol byť poskytovaný so ziskom.

Alternatívou ziskovej spoločnosti, ktorú môžeme nájsť vo vidieckych oblastiach niektorých krajín je buď družstevné alebo spoločenské podnikanie. Pretože vlastníci družstevnej firmy sú zároveň jej zákazníkmi nie je tu motív, aby tvorili zisk. To umožňuje firme fungovať v prostredí, kde sú zisky príliš malé, aby prilákali investorskú

firmu. Družstvá často vyrábajú alebo predávajú tovar, ale môžu poskytovať aj služby, ako zdravotnícka starostlivosť, zariadenia sociálnych služieb, poskytovanie umeleckých a kultúrnych zážitkov, alebo družstevné záložne (sporiteľné a úverové družstvá). „Spoločenské“ podnikanie môže byť organizované ako družstvá alebo ako iná forma podnikania. V každom prípade sú ich kroky vedené inými motívmi ako maximalizácia zisku, v dôsledku čoho tiež môžu byť pripravené poskytovať tovar alebo služby na miestach kde to odmietne zisková spoločnosť.

Verejné služby

Ostatné služby sú zaisťované vládou nepriamo - kde vláda nie je priamy poskytovateľ ale stále zohráva úlohu v ich poskytovaní prostredníctvom regulácie alebo finančného príspevku. Spoločným znakom všetkých služieb bez ohľadu na to, ktorý subjekt ich poskytuje, je prítomnosť vedľajšieho dopadu do ďalších oblastí alebo vonkajšie dopady/následky nejakých druhov, ktoré vedú k trhom nedostatočne zásobujúcim sociálne/spoločensky ideálnym množstvom služby.

Verejné služby zahŕňajú všetky služby, kde má vláda významný vplyv, nielen tie, ktoré poskytuje vláda. Najevidentnejšie verejné služby sú tie, ktoré priamo poskytujú štátne orgány/vláda (doslova: určitý stupeň vlády), ako policajná ochrana alebo stavebná kontrola (kontrola budov). Vlády sú činné v dodávaní verejných služieb z mnohých dôvodov, všetky z nich odrážajú nedostatočné poskytovanie služieb tržnými silami alebo dobrovoľníckymi organizáciami. Avšak, verejné služby môžu byť poskytované súkromnými firmami, napr. zber a likvidácia pevného odpadu, alebo dobrovoľníckymi organizáciami, napr. obecný dobrovoľný hasičský zbor. V týchto prípadoch, ale vláda neposkytuje iné prostriedky.

Podľa Štofku (2001) sa pre časť služieb uspokojovaných s ingerenciou verejného sektora, napríklad obce, často používa pojem verejná služba. Podľa neho neexistuje ustálený výpočet služieb, ktoré by sme mohli nazvať verejnými službami. Viaceré právne predpisy v rámci svojej oblasti regulácie explicitne hovoria o tom, ktoré služby sú považované za verejné či verejno-prospešné, resp. ukladajú verejnému orgánu povinnosť ich zabezpečiť. Príkladom sú kompetencie obcí patriace pod samosprávnú pôsobnosť (originálne kompetencie), ktoré sú definované predovšetkým v zákone o obecnom zriadení. Aj keď zákon nestanovuje explicitne povinnosť verejnému subjektu venovať sa zabezpečeniu niektorej služby, napríklad miestnej samospráve

zabezpečovať a spolufinancovať letné tábory pre vybrané deti v danom meste, mesto sa môže rozhodnúť organizovať takéto tábory, prípadne poskytnúť dotáciu na takýto účel. Mesto sa môže rozhodnúť pre poskytovanie, či zabezpečovanie akejkoľvek služby. Popri právnom a politickom pohľade na verejné služby je potrebné spomenúť aj ekonomický pohľad. Ten sa venuje odpovediam na otázky, ktoré služby ne/majú byť zabezpečované kolektívne, a prečo. Nie vždy dochádza k prelínaniu uvedených prístupov, niektoré obce zabezpečujú aj služby, ktoré z hľadiska ekonomického pohľadu majú čisto súkromný charakter.

Prechod kompetencií na obce

Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územne celky ustanovil prechod pôsobností z ministerstiev, z krajských úradov a z okresných úradov na obce a na samosprávne kraje. Prechod pôsobností je prenesenie výkonu pôsobností štátnej správy na obce a samosprávne kraje.

Obec podľa **zákona č. 369/1990 o obecnom zriadení** pri výkone samosprávy najmä

- zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení, kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a pamätihodností obce,
- zabezpečuje verejnoprospešné služby, najmä nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom, udržiavanie čistoty v obci, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd, nakladanie s odpadovými vodami zo žump a miestnu verejnú dopravu,
- utvára a chráni zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov obce, chráni životné prostredie, ako aj utvára podmienky na zabezpečovanie zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport,
- plní úlohy na úseku sociálnej pomoci v rozsahu podľa osobitného predpisu,
- vykonáva osvedčovanie listín a podpisov na listinách.

Spoločné služby

Podľa OECD (2010) sú tu nakoniec služby, ktoré sa skupiny jednotlivcov dohodnú poskytovať sebe alebo druhým, na čisto dobrovoľníckej báze. Dobrovoľnícke alebo náboženské organizácie poskytujú dôležité služby v niektorých regiónoch. Takmer vo všetkých regiónoch sú dobrovoľnícke športové organizácie, ktoré zaisťujú tréningy a súťaže. V obytných častiach miest a v malých komunitách vznikajú skupiny, aby sadili kvety na stredových pásoch ciest alebo zbavili cintoríny buriny. V niektorých krajinách je relatívne nízka podpora tímto skupinám v podobe malých dotácií alebo daňového zvýhodnenia pre tých, ktorí pracujú ako dobrovoľníci alebo sa podieľajú na službách, ale tieto výhody sú príliš malé, aby motivovali správanie dobrovoľníkov.

Služby poskytované dobrovoľníkmi sú dôležitou kategóriou služieb, predovšetkým vo vidieckych oblastiach. Motiváciou spoločného jednanie nie je zisk, ale zaistenie dostupnosti služby. V tomto zmysle sa dobrovoľnícke organizácie podobajú neziskovým organizáciám, ale rozlišovacím znakom je odlišná organizačná štruktúra. Táto organizácia môže byť spontánna v tom zmysle, že tu nie je žiadna formálna štruktúra a môže fungovať s prestávkami. Skupina susedov, ktorí sa stretnú cez víkend aby upravili blízky park splňuje túto podmienku.

Dobrovoľnícke služby existujú ako v mestských, tak vo vidieckych regiónoch, ale väčšiu úlohu zohrávajú vo vidieckych oblastiach. Služby súkromného sektoru i verejné služby sú nákladnejšie na poskytovanie vo vidieckych oblastiach a následne je tu menšie poskytovanie týchto služieb, z dôvodu nízkych ziskov alebo príliš vysokých nákladov, v mnohých malých a odľahlých oblastiach. To necháva tieto miesta s možnosťou zaistenia služby spoločne obyvateľmi alebo miesto sa obíde bez tejto služby. Iba nevyhnutne malé množstvo služieb môže byť poskytované na týchto miestach z dôvodu nedostatku času dobrovoľníkov a malého počtu dobrovoľníkov. Navyše, nie je dôvod myslieť si, že zaisťované služby sú tie, ktoré sú najviac potrebné. Na miesto toho, sú to tie služby, ktoré sú dobrovoľníci najviac schopný poskytnúť.

Služby pre obyvateľstvo vo vidieckych oblastiach

Podľa štúdie Európskej pozorovateľne LEADER/AIDL (1999) vidiecke služby zahŕňajú celý rad aktivít, ktoré sú pre život jednotlivcov alebo rodín nenahraditeľné. Vo vidieckych oblastiach s nízkou hustotou obyvateľstva sú jedným z hlavných

elementov na udržanie obyvateľstva v mieste. Na mieste sú otázky blízkosti a prístupu k týmto službám, frekvencia ich používania, izolácia ich poskytovateľa alebo konkurencia mestských služieb.

Špecifiká vidieckych oblastí vo vzťahu k ponuke služieb

Vďaka nízkej hustote obyvateľstva a rozptylu obyvateľov čelia služby na vidieku radu typických ťažkostí. Niektoré z týchto problémov sa vzťahujú na užívateľa.

Problémy vzťahujúce sa na užívateľa

Blízkosť, vzdialenosť

Blízkosť služby na vidieku závisí od početnosti ich používania (denne, príležitostne, zriedka atď.). Pre zriedkavé alebo cenné služby sú obyvatelia vidieka ochotní cestovať väčšie vzdialenosti. Napríklad vo Francúzsku prevláda názor, že služby každodennej potreby by mali byť v okruhu asi 20 minút a mimoriadne služby v okruhu asi 1 hodiny. Vo Francúzsku sa monitoruje hierarchia služieb podľa druhu a frekvencie používania. Najčastejšie požadované služby možno nájsť v najodľahlejších oblastiach, zatiaľ čo menej požadované služby sú umiestnené v mestách, aby mali ľudia šance na prežitie. To znamená, že vidiecke oblasti sú závislé od mestských oblastí.

Prístup k službám

Vo vidieckych oblastiach je problém prístupu k službám ešte závažnejší ako ich blízkosť. V niektorých prípadoch vzniká otázka, ako ľahko môže spotrebiteľ dosiahnuť služby v centrách. V tejto súvislosti je verejná doprava základnou službou všeobecného záujmu. Ak verejná doprava chýba, jediná alternatíva je osobný automobil, ale nie všetky skupiny obyvateľstva ho majú k dispozícii. V iných prípadoch znamená prístup tiež dopravu služieb do domu užívateľa, to má ale za následok náklady na dopravu vo forme investícií do vybavenia alebo zariadenia ako sú prevádzkové náklady a náklady na údržbu (elektrina, plyn, voda, pošta, telefón, teplé jedlo, domáca zdravotná starostlivosť atď.). Aby sa zabezpečil prístup k týmto službám, sú potrebné ďalšie služby akými sú informačné a komunikačné služby - ako a kde sú tieto služby k dispozícii, ako možno ohlásiť mimoriadnu udalosť (telefónom, internetom atď.), ako rýchlo sú k dispozícii informácie. Doprava a dopravné prostriedky pre tieto služby a prostriedky komunikácie rozširujú hranice dostupnosti v priamom susedstve, t. j. robia služby prístupnými, pokiaľ sa nenachádzajú v bezprostrednej spádovej oblasti.

Ostatné problémy sú spojené s poskytovateľmi a sú spojené s nasledovnými problémami:

- frekvencia používania
- izolácia
- konkurencia mestských služieb

Dostupnosť služieb všeobecného záujmu

Európska komisia (2004) uvádza, že dostupnosť služieb všeobecného záujmu môže byť vyjadrená v niekoľkých rozmeroch:

- Geografickom: Ako ďaleko je ďalší prístupový bod (letisko, pošta, verejný telefón)?
- Časovom: Ako často sú poskytované služby (pošty, verejnej i leteckej dopravy) / Ako dlho trvá pripojenie k sieti (pevná telefón, elektrina, plyn)?
- Spoločenskom: Majú všetci občania prístup k službe (mladí i starší ľudia, rodiny) alebo špeciálny prístup k zariadeniam (telefón, pošta, doprava)?

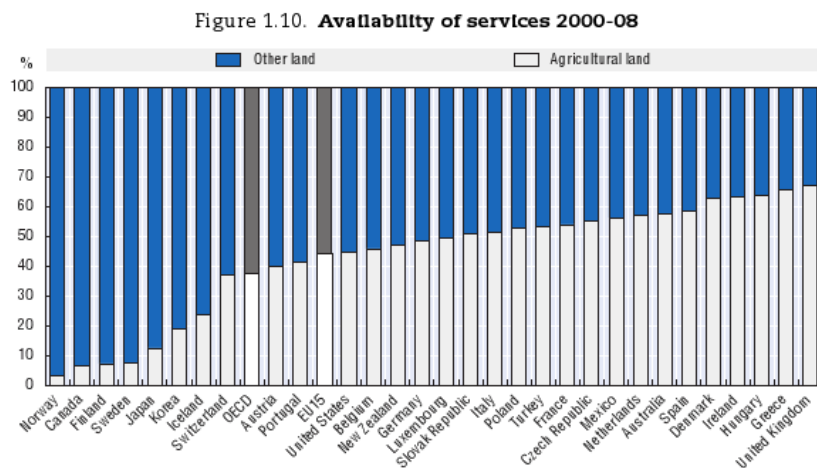
1.2.3 Prípadové štúdie dostupnosti vo vybraných krajinách

Anglicko

Podľa **Prípadovej štúdie OECD** (2011) domácnosti na vidieku vo všetkých krajinách OECD čelia väčším ťažkostiam s dostupnosťou verejných a súkromných služieb ako domácnosti v mestách. Medzi tieto ťažkosti patria: nižší rozsah typov služieb, menší výber spomedzi poskytovateľov služieb, drahšie služby a vyššie cestovné náklady za dopravu k poskytovateľovi služieb. Obmedzenejší prístup k službám prispieva k nižšej kvalite života, ktorý nemusí byť úplne kompenzovaný pozitívnymi aspektmi života na vidieku. Vidiecke oblasti v Anglicku sa demograficky menia s príchodom mestských prisťahovalcov a imigrantov, ktorí tu hľadajú príležitosť lepšej kvality života. Tieto populačné posuny rozširujú už široko zaužívané názory o vylučovaní očakávaní: že život na dedine nemusí znamenať len nižšie služby a pôvaby. Preto vedľa osobných výstupov ako cenovo prístupné bývanie, spravodlivý výber služieb je nevyhnutný pre pokračovanie vidieckeho rozvoja. Sektor služieb sa stáva stále viac dôležitou súčasťou vidieckej ekonomiky.

Prístup k základným službám

Menšie miesta ponúkajú pre obyvateľov obmedzenejší balík služieb, pretože je tu malý trh. Pomerne veľký podiel obyvateľov Anglicka žije vo veľmi malých obciach, ktoré čelia obmedzenému súboru miestnych služieb. Veľa ľudí na vidieku má vlastné auto a dochádza za prácou, preto majú príležitosť nakupovať mimo domova. Ale to má dlhodobý vplyv na životaschopnosť poskytovateľov miestnych služieb a ďalšie zníženie dostupnosti miestnych služieb. Zatiaľ čo tí, ktorí vlastnia auto majú prístup k službám, tí, ktorí nevlastnia auto sú obmedzení na kombináciu niekoľkých miestnych služieb a slabej verejnej dopravy. Obr. 1 ukazuje, že medzi rokmi 2000 a 2008 bol v jednotlivých krajinách pomalý, ale stabilný pokles podielu vidieckych domácností s prístupom k základným službám. Výnimkou je zvyšujúci sa prístup k bankomatom a supermarketom, ktorý odráža posun v tom, ako banky zlepšujú dostupnosť a rastúca úloha supermarketov v anglickom maloobchodnom systéme.

Zdroj: OECD, 2011

Obr. 1

Dostupnosť služieb v rokoch 2000-2008

Doprava

Podiel osôb žijúcich v domácnostiach, ktoré sú vzdialené od najbližšej autobusovej zastávky asi 13 minút chôdze a premávajú aspoň raz za hodinu je používaný ako indikátor pre prístup k dobrej autobusovej doprave. Dostupnosť dobrej autobusovej dopravy na vidieku stabilne rástol od roku 1997 až 2004. Od roku 2004 sa

prístup k tejto doprave stabilizoval. Nižšia hustota obyvateľstva a distribúcia služieb sú hlavné determinanty vidieckeho cestovania. Ale tam sú aspekty tohto správania, ktoré ukazujú výrazné podobnosti k cestovaniu obyvateľov miest:

- Počet ciest na osobu a rok a čas strávený cestovaním na osobu a rok sa v priemere príliš nelíšia a toto je pravdivé pre vidiecke oblasti tak isto ako pre mestské.
- Ľudia všade na svete podniknú v priemere 1 000 ciest za rok (aj keď ľudia v Londýne podniknú menej ciest), a strávia viac ako hodinu denne na cestách (aj keď ľudia v Londýne a ľudia vo vidieckych oblastiach strávia trochu viac času).
- Hlavný rozdiel je vo vzdialenosti a systémov používaných pre cestovanie. Obyvatelia vidieka precestujú okolo 10 000 km za rok v porovnaní s približne 7 000 km všetkých anglických obyvateľov. Ľudia žijúci na vidieku používajú autá podstatne viac a verejnú dopravu alebo chôdzu využívajú menej. Rozdiel je najvýraznejší pre cestovanie na dlhšie vzdialenosti ale predmet záujmu je počet výletov pri, ktorých sú využívané iné spôsoby transportu ako auto.

Vlastníctvo automobilov je vyššie vo vidieckych oblastiach, ktoré môže byť spôsobené kombináciou vyšších priemerných príjmov a väčšou potrebou vlastníctva auta (v dôsledku vzdialenosti služieb a nedostatkom verejnej dopravy). V roku 2005-2006 87% obyvateľov v usadlostiach s počtom obyvateľom menej ako 3000 ľudí vlastnilo auto. Vlastníctvo automobilov pre skupiny s nižším príjmom je vyššia vo vidieckych oblastiach ako v mestských oblastiach. Vo vidieckych oblastiach vlastníctvo automobilov vzrastá pre tých s nižším príjmom, vlastníctvo s dvomi autami narastá obzvlášť rýchlo.

Porovnanie služieb v meste a na vidieku v Anglicku

Podľa **Komisia pre vidiecke komunity** (2010) 25% vidieckych domácností musí cestovať viac než 2 km na poštu, kým iba 2% mestských domácností musia cestovať tak ďaleko.

32% z vidieckych domácností nemajú samoobsluhu do vzdialenosti 4km od svojho domova. Všetky mestské domácností majú.

Všetky mestské domácností majú zubára do vzdialenosti 4 km, od miesta kde žijú. Na vidieku sa do tejto vzdialenosti nachádza len 57% domácností.

Ani napriek tomu, že sa v priebehu 10 rokov zatvorili niektoré základné školy, nedošlo k žiadnej zmene percenta vidieckych domácností v okruhu 2km základnej školy, ktorá je 82%.

Za posledný rok došlo v celom Anglicku k zníženiu počtu čerpacích staníc. Na začiatku roka 2009 bolo na vidieku 2.499 čerpacích staníc. Tento počet sa znížil na 2294, čo predstavuje zníženie až o 8,2%. V mestách došlo k zníženiu o 3,8%. Počet bankomatov sa zvýšil počas roka 2009. Tento nárast je 6,8% vo vidieckych oblastiach.

Za posledný rok zatvorili až 5 339 pohostinstiev a reštaurácií. Na vidieku sa zatvorilo len 1068 (20%) v mestách až 4271 (80%)

Čína

Prípadová štúdia OECD (2009) hovorí, že hoci Čína je jednou z krajín so skoro 100% podielom detí, ktoré dokončili základnú školu (Svetová Banka, 2008), stále sú tu veľké rozdiely medzi vidieckou a mestskou populáciou medzi provinciami. Priemer školskej dochádzky vo vidieckych oblastiach nad 15 rokov je 7 rokov, v porovnaní s 10 rokmi u mestskej populácie. Miera negramotnosti vo vidieckych oblastiach je 3 krát vyššia ako v mestách. Percentuálna hodnota vidieckej populácie, ktorá má dokončené iba základné vzdelanie je viac ako dva krát taká vysoká ako v mestách. Na porovnanie, vzdelanie na vysokej škole a vyššej úrovni je 18 krát bežnejšia v mestách ako vo vidieckych oblastiach. Sú tu tiež veľké rozdiely v úrovni vzdelania vidieckej populácie v provinciách. Úroveň vzdelania v relatívne bohatých pobrežných provinciách je podstatne vyššia ako v centre a najmä západných provinciách (OECD, 2009).

Zdravotná starostlivosť

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti vo vidieckych oblastiach Číny je tiež náročné. Výdavky na zdravotnú starostlivosť na obyvateľa (verejné aj súkromné) vo vidieckych oblastiach sú 4 krát vyššie ako vo vidieckych oblastiach v roku 2004. Zatiaľ čo stála mestská populácia (započítajúc imigrantov) je pokrytá zdravotným poistením, drvivá väčšina vidieckej populácie nie je, ako dôsledok kolapsu vidieckej spolupráce zdravotného systému, ktorý v Číne existoval až do konca 70 rokov a bol financovaný zo spoločných poľnohospodárskych príjmov. Tak zdravotné ošetrenie často zahŕňa vysoké ceny mestských rodín, vážne dlhy alebo zrušenie liečby. Preto všetky zdravotne súvisiace ukazovatele ukazujú na výrazné mestsko – vidiecke rozdiely. Napríklad, dieťa žijúce na vidieku a miera materskej úmrtnosti je dva krát taká vysoká vo vidieckych oblastiach ako v mestských oblastiach (OECD, 2009).

Dopravná infraštruktúra a základné služby

Napriek rozdielom súvisiacich so sídelnou štruktúrou a geografiou, Čína tiež urobila významný pokrok v poskytovaní vidieckych oblastí so základnou infraštruktúrou. Podľa dostupných dát, 96% administratívnych dedín a 83% pôvodných dedín majú prístup k verejnej cestnej sieti od konca roku 2006. Rovnako, skoro všetky dediny majú elektrické pripojenie a telefónnu sieť. Nad 80% obcí dokončilo modernizáciu ich elektrických sietí do konca roka 2006. Napriek tomu, okolo 20 miliónov ľudí vo vidieckych oblastiach stále nemajú elektrické pripojenie. V priemere viac ako 80 % obcí má poštu ale percento je menšie v západných provinciách 71%.

Pokiaľ ide o základné služby, veľkou výzvou pre vládu je zabezpečiť pitnú vodu pre vidiecku populáciu. Uvádza sa, že do konca roku 2005, okolo 312 miliónov vidieckych obyvateľov nemali prístup k bezpečnému zásobovaniu vody a mnohí nemajú prístup k vodovodu, najčastejšie nízko rozpočtové domácnosti. Aj keď sú prípojky na vody dodané, štandardy pitnej vody sú porušované v dôsledku nedostatočného ošetrovania. Pokiaľ ide o vodu, ktorá nevedie potrubím, dáta z monitorovania poukazujú na porušenie usmernení pre vody nepochádzajúcej z potrubných prípojek, väčšinou kvôli kontaminácii. 70% vidieckej populácie nemá prístup k bezpečnej kanalizácii, veľa z nich v je západných provinciách. Využívanie nespracovaného ľudského odpadu na pôde, jeho recyklácia a používanie ako krmivo pre zvieratá predstavuje významného bacilonosiča chorôb. Služby moderných komunálnych odpadov, ktoré zahŕňajú separovaný zber, využívanie skládkového plynu a spaľovanie s využitím energie chýba na vidieku Číny (OECD, 2009).

Fínsko

Podľa prípadovej štúdie OECD (2008) posúva starnutie populácie (v celej krajine) dopyt verejných služieb k zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Náklady sociálnych a zdravotných služieb podľa vekových skupín udávajú takmer exponenciálny rast počtu obyvateľov po 60 roku veku. Plán vzdelania, zdravotne a sociálne výdavky v 2010 a 2020 znázorňujú zvyšujúcu spotrebu do 40% na tieto typy služieb, z ktorých výdavky v školstve majú znižujúcu tendenciu, ale nie dosť výrazne aby kompenzovali zvyšovanie u ostatných službách. Rozpočet 2007 uvádza, že „ Najväčšia výzva v blízkej budúcnosti bude v starnutí populácie a stimulácia rastu požiadavku na služby“ (Ministerstvo financií, 2007). Vo Fínsku produkujú obce okolo 2/3 základných služieb (školstvo, sociálna a zdravotná starostlivosť, bezpečnosť

a dopravné služby). Miestne vlády majú základnú zodpovednosť a to sociálny blahobyť, zdravotná starostlivosť, vzdelanie a kultúra.

Dostupnosť nie je len výzvou pre verejné služby ale aj pre súkromné služby.

Poštové služby sú poskytované v súkromnom sektore. Za účelom zabezpečenia prístupu, Ústredná vláda stanovila minimálnu zákonnú povinnosť. Každá obec musí mať aspoň jednu poštu, vyžaduje aspoň jednu zberňu a jednu roznášku každý pracovný deň. Používatelia poštových služieb musia mať možnosť nechať poštu a tá musí byť poslaná a doručená poštou na zberné miesto umiestnené v rozumnej vzdialenosti od miesta bydliska. V roku 2005 bolo vo Fínsku celkovo 1 274 pôšt alebo miest poštových služieb. Na základe hodnotiacej štúdie, ktorú objednalo Ministerstvo vnútra v roku 2006, populácia mestských centier a riedko osídlených vidieckych obcí sú v nerovnom postavení, pokiaľ ide o prístup poštových služieb. V niektorých obciach je len jeden poštový servis.

Dopravné služby sú veľkým problémom a je tu tendencia ku koncentrácii služieb v mestských centrách a mestách. Vidiecka infraštruktúra sa výrazne líši medzi jednotlivými regiónmi. Výzvou je zachovanie už existujúcej cestnej siete a hľadanie riešení, aby boli služby prístupné pre všetkých. V oblastiach, kde pokleslo poskytovanie verejnej dopravy z dôvodu nedostatku trvalého dopytu musia fínske obce prísť s inovatívnymi riešeniami. Napríklad, zníženie hromadnej dopravy značí o tom, že využívanie osobného automobilu sa stáva zásadným pre vidiecke obyvateľstvo, a zvýšila sa dôležitosť taxi siete.

Odkedy boli školy uzavreté z dôvodu nedostatočného dopytu v niektorých dedinách, obec platí taxík, ktorý odvezie zostávajúce deti do centra obce. Taxi služby ukázali životaschopné riešenie v obciach s riedkym osídlením, ktoré nemajú dostatok zákazníkov autobusovej dopravy alebo ak cestovné poriadky autobusov neslúžia postačujúco obyvateľom. To tiež vytvorilo stimuly pre údržbu súkromných taxi služieb na iné účely a bez partnerstva s obcami by nemali byť schopné ovládať zabezpečenie prístupu k verejným službám (OECD, 2008).

2 Cieľ práce

Dostupnosť služieb je jednou zo základných podmienok, ktoré prispievajú k lepšej kvalite života. Charakter služieb vytvára určité rozdiely v ich dostupnosti v urbanizovanom a vidieckom priestore. Preto hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť dostupnosť služieb vo vidieckych obciach mikroregiónu Radošinka. Na jednej strane bude cieľom zhodnotiť ponuku a na strane druhej spokojnosť so zabezpečovanými službami. Preto naplnenie hlavného cieľa diplomovej práce nadväzuje na splnenie čiastkových cieľov, ktorými sú:

- charakteristika mikroregiónu
- zhodnotenie ponuky zabezpečovaných služieb v obciach mikroregiónu
- zhodnotenie spokojnosti obyvateľov mikroregiónu na základe analýzy výsledkov dotazníkového prieskumu
- návrh využitia poznatkov

3 Metodika práce

Použité zdroje

Pri vypracovaní záverečnej diplomovej práce sme použili potrebné materiály, odbornú literatúru, knižné publikácie, zborníky a prípadové štúdie jednotlivých krajín. Následne sme analyzovali dostupné literárne zdroje pre vypracovanie teoretickej časti.

Pri praktickej časti sme vychádzali zo sekundárnych zdrojov (Internetová stratégia rozvoja územia, internetových zdrojov, údajov zo Štatistického úradu), a z primárnych zdrojov (terénneho prieskumu a dotazníkového prieskumu).

Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov

Pri spracovaní podkapitoly 4.1 boli použité metódy analýzy a syntézy a pri podkapitole 4.2 bola použitá metóda analýzy dotazníkového prieskumu.

Cieľ bude vypracovaný na základe dotazníkového prieskumu záujmového územia. Podstatou dotazníka (príloha A) je zistiť, či sú služby pre obyvateľov jednotlivých obcí MR Radošinka dostatočne dostupné, ako sú s poskytovanými službami spokojní, aké služby potrebujú aby boli dostupnejšie a ako by sa podľa nich mohla zlepšiť dostupnosť služieb.

Základnou použitou technikou bol dotazník, ktorý sa skladal z 12 otázok, z toho v 11 otázkach boli možnosti výberu vhodnej odpovede pre respondenta a jedna otázka bola otvorená. Otázky boli zamerané na to, ako vnímajú obyvatelia MR Radošinka dostupnosť služieb v jednotlivých obciach. Zisťovali sme aj bežné demografické údaje ako sú napríklad vek, pohlavie. Otázky sa týkali nasledovných oblastí:

1. Či občania vnímajú službu ako dostupnú
2. Aká je kvalita poskytovaných služieb
3. Ako by zmenili, zlepšili poskytovanie služieb
4. Či vplýva na kvalitu ich života

Pre účely tejto diplomovej práce bola použitá vzorka obyvateľov jednotlivých obcí MR Radošinka. Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo 150 respondentov. Z celkovej vzorky tvorili muži 53 % a ženy 47 %. Prieskumu sa mohli zúčastniť všetky vekové kategórie bez obmedzenia. Kritériom bolo len to, že museli byť obyvateľmi z niektorej

obce MR Radošinka. Dotazníkový prieskum bol uskutočnený v marci 2011 prostredníctvom osobného dotazovania respondentov.

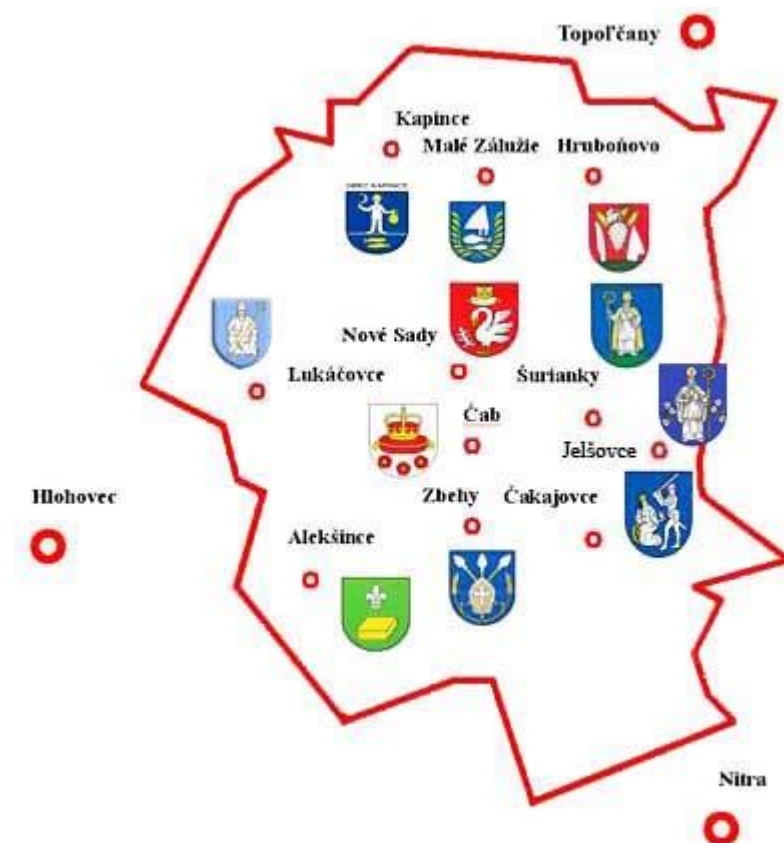
Napokon sme získané informácie dali do funkčných vzťahov navrhli riešenia tejto problematiky. Metodický postup bol zvolený tak, aby korešpondoval so zvoleným cieľom.

4 Výsledky práce

4.1 Mikroregión Radošinka

4.1.1 Poloha a lokalizácia verejno-súkromného partnerstva

Verejno-súkromné partnerstvo OZ Mikroregión Radošinka sa nachádza v severozápadnej časti Nitrianskeho okres, na území 11 obcí v povodí rieky Radošinka. Konkrétne sa jedná o obce Zbehy, Jelšovce, Čakajovce, Alekšince, Lukáčovce, Čab, Nové Sady, Šurianky, Hruboňovo, Malé Zálužie a Kapince (Obr. 2) (Integrovaná stratégia rozvoja územia, 2008).

Zdroj: <http://www.radosinka.sk/>

Obr. 2
Mikroregión Radošinka

Podľa geomorfologického členenia Slovenska patrí záujmové územie do oblasti Podunajskej nížiny, geomorfologického celku Podunajská pahorkatina a jeho podcelku Nitrianska pahorkatina. Územie mikroregiónu patrí k dvom geomorfologickým častiam a to Zálužianska pahorkatina a Bojnianska pahorkatina.

Verejno-súkromné partnerstvo OZ Mikroregión Radošinka patrí podľa administratívneho členenia do okresu Nitra, ktorý sa podľa stupňa vidieckosti územia radí k „ostatným vidieckym okresom“. Tieto sa vyznačujú podielom obyvateľstva žijúcich vo vidieckych obciach od 15% do 50%.

V okrese Nitra žije 33,8 % miestnych obyvateľov vo vidieckych obciach.

Obce verejno-súkromného partnerstva patria z hľadiska administratívno-správnej príslušnosti do Nitrianskeho kraja a do okresu Nitra.

Región (NUTS II): Západné Slovensko

Vyšší územný celok (NUTS III): Nitriansky

Okres: Nitra

4.1.2 Demografická situácia

Z Tab. 2 je zrejmé, že najväčšou obcou v rámci mikroregiónu je obec Zbehy s počtom obyvateľov 2 256 a naopak najmenšou je obec Kapince s počtom obyvateľov 204. Podiel mužov a žien je vo všetkých obciach pomerne rovnaký.

Index starnutia uvádza, koľko osôb v poproduktívnom veku pripadá na 100 osôb v predproduktívnom veku. Na základe indexu starnutia môžeme skonštatovať, že najhoršie je na tom obec Malé Zálužie, v ktorej na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku pripadá až 447 obyvateľov v poproduktívnom veku. Naopak najlepšie je na tom obec Čab, kde na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku pripadá 122 obyvateľov v poproduktívnom veku.

Hustota obyvateľstva v mikroregióne je 84,5 obyvateľov na km². Obcami s najväčšou hustotou obyvateľstva sú jednoznačne Čakajovce (191 obyvateľov na km²). Čakajovce sú teda obcou s najmenšou rozlohou, ale najväčšou hustotou obyvateľstva na km². Za nimi nasledujú obce Zbehy (115 obyvateľov na km²) a Alekšince (113 obyvateľov na km²). Obcou s najmenšou hustotou obyvateľstva na km² je obec Kapince. Na základe týchto údajov možno označiť desať obcí mikroregiónu za vidiecke, keďže majú hustotu nižšiu ako 150 obyvateľov/km². Výnimku tvorí obec Čakajovce, ktorá má hustotu vyššiu.

Tab. 2
Počet obyvateľov a hustota obyvateľstva na km² v mikroregióne Radošinka
k 31.12. 2009

Obec	Počet obyvateľov	Muži	Ženy	Index starnutia	Hustota obyvateľstva na km ²
Zbehy	2 256	1 090	1166	152,21	115
Jelšovce	997	490	507	182,64	95
Čakajovce	1 104	545	559	155,35	191
Alekšince	1 702	820	882	127,98	113
Lukáčovce	1 157	566	591	123,79	69
Čab	774	368	406	121,43	95
Nové Sady	1 320	636	684	219,14	76
Šurianky	601	291	310	126,67	58
Hruboňovo	505	237	268	175	44
Malé Zálužie	263	119	144	447,37	45
Kapince	204	107	97	260,87	35
MR Radošinka	10 883	5 269	5 614	155,90	84,5

Zdroj: Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR, 2011

Z Tab. 3 sa dozvedáme, že obce Hruboňovo, Kapince a Malé Zálužie patria do veľkostnej skupiny malých obcí – do 500 obyvateľov. Jelšovce, Čab a Šurianky sa radia do veľkostnej skupiny obcí 500 - 1000 obyvateľov. Obce, v ktorých žije 1000 - 2000 obyvateľov sú v mikroregióne štyri – Alekšince, Čakajovce, Lukáčovce a Nové Sady. Obec Zbehy patrí do kategórie väčších obcí s počtom obyvateľov nad 2000.

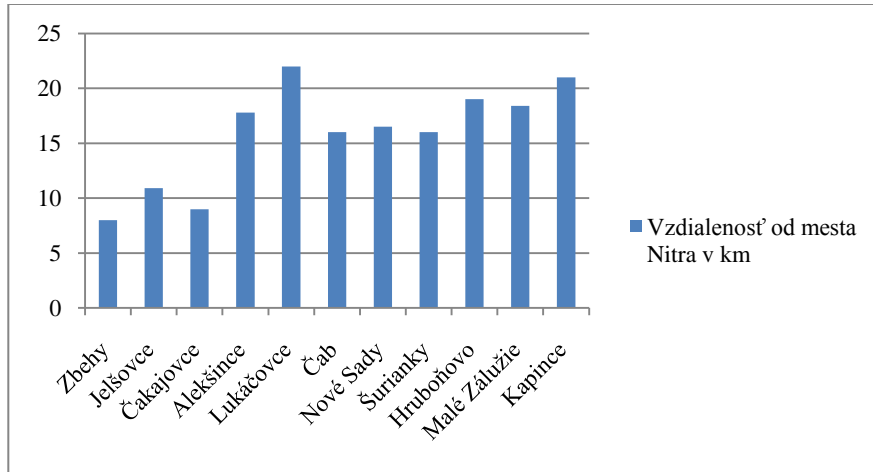
Tab. 3
Zastúpenie obcí v MR Radošinka podľa veľkostných kategórií

Počet obyvateľov	Počet obcí	Obce OZ MR Radošinka
Menej ako 500	3	Hruboňovo, Kapince, Malé Zálužie
500 - 1000	3	Jelšovce, Čab, Šurianky
1000 - 2000	4	Alekšince, Čakajovce, Lukáčovce, Nové Sady
Viac ako 2000	1	Zbehy

Zdroj: Integrovanej stratégie rozvoja územia, 2008

4.1.3 Dostupnosť jednotlivých obcí mikroregiónu

So vzdialenosťou 22 km sa obec Lukáčovce radí medzi najviac vzdialenú od mesta Nitra. Po nej nasleduje so vzdialenosťou 19 km obec Hruboňovo. Naopak najbližšie k okresnému mestu sa nachádza obec Zbehy, ktorá je vzdialená len 8 km (Obr. 3).

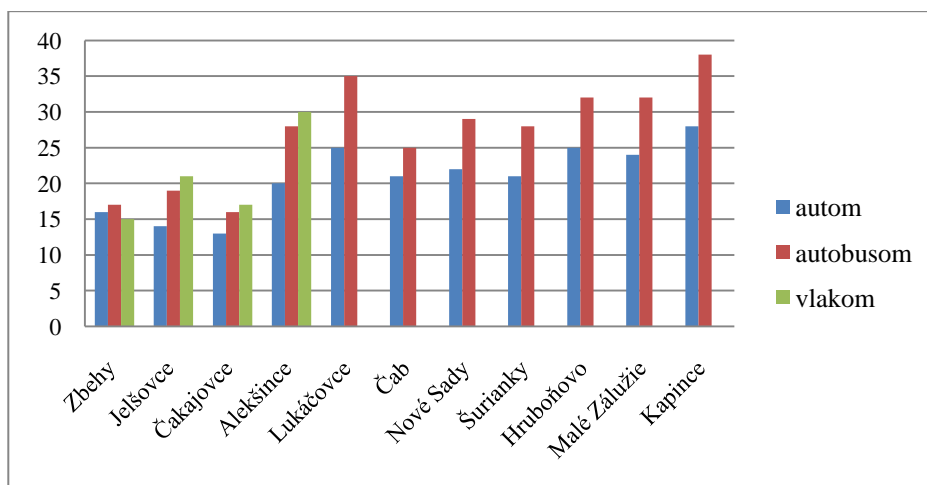

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z <http://maps.google.sk/maps?hl=sk&tab=w1>

Obr. 3

Vzdialenosť jednotlivých obcí od mesta Nitra v km

Obr. 4 zobrazuje aká je časová dostupnosť autom, autobusom i vlakom jednotlivých obcí od mesta Nitra. Najväčšie rozdiely v dostupnosti sú v obciach Lukáčovce a Kapince, kde je rozdiel až 10 minút. Naopak len zanedbateľný časový rozdiel je pri dostupnosti do obce Zbehy. Tento rozdiel je približne 1 minúta.

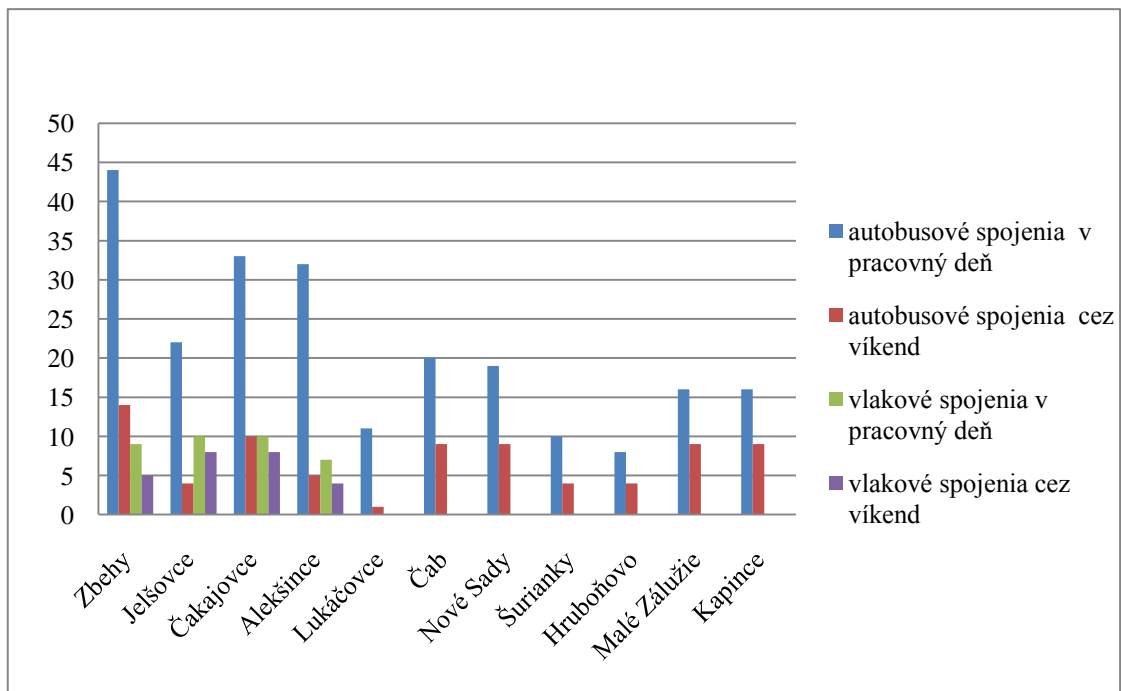

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z <http://cp.atlas.sk/vlak/spojenie/>

Obr. 4

Časová dostupnosť jednotlivých obcí od mesta Nitra v minútach

Z Obr. 5 je zrejmé, že najväčší počet autobusových i vlakových spojení premáva z obce Zbehy. V pracovný deň prechádza cez túto obec až 44 autobusov, cez víkend je ich 14. Veľký počet autobusových spojení majú i obce Čakajovce a Alekšince. Najmenej autobusov v pracovný deň premáva z obce Hruboňovo s počtom 8 , potom nasledujú obce Šurianky s počtom 10 a Lukáčovce s počtom dopravných spojení 11. Cez víkend je najhoršia dostupnosť z Lukáčoviec, z ktorých premáva v sobotu a nedeľu iba jeden autobus vo večerných hodinách. Vlaky chodia v rámci celého MR Radošinka len z obcí Zbehy, Čakajovce, Jelšovce a Alekšince.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z <http://cp.atlas.sk/vlak/spojenie/>

Obr. 5

Počet priamych dopravných spojení z jednotlivých obcí MR Radošinka do mesta Nitra

Zastávka vlakov osobnej dopravy sa v obciach Zbehy, Jelšovce, Čakajovce a Alekšince nachádza priamo v obci. V Zbehoch sa nachádzajú 3 zastávky, v ostatných obciach je po jednej zastávke (Tab. 4).

Tab. 4**Vlaková doprava v jednotlivých obciach MR Radošinka**

Obec	Najbližšia zastávka vlakov osobnej dopravy – názov	Najbližšia zastávka vlakov osob. dopravy - vzdialenosť v km	Zastávky vlakov osobnej dopravy [Počet v jednotkách]
Zbehy	v obci	0	3
Jelšovce	v obci	0	1
Čakajovce	v obci	0	1
Alekšince	v obci	0	1
Lukáčovce	Alekšince	5	0
Čab	Zbehy	5	0
Nové Sady	Zbehy	7,6	0
Šurianky	Čakajovce	8	0
Hruboňovo	Zbehy	8	0
Malé Zálužie	Zbehy	8	0
Kapince	Zbehy	9	0

Zdroj: Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR, 2011

4.1.4 Sociálna infraštruktúra a občianska vybavenosť

Sociálnu infraštruktúru a občiansku vybavenosť v sídlach mikroregiónu charakterizujú zariadenia v oblasti kultúry, administratívy, športové zariadenia, školstvo, zdravotníctvo, a zariadenia sociálnych služieb.

4.1.4.1 Zdravotnícke služby

Zdravotnícke zariadenia (Tab. 5) tvoria zdravotné strediská v obciach Nové Sady a Zbehy. V obci Nové Sady sa nachádza praktický lekárka pre dospelých i pre deti a dorast ordinujúca pondelok, stredu a piatok a stomatológ. V obci Zbehy sa nachádza takisto praktická lekárka pre dospelých ordinujúca každý pracovný deň okrem utorka. V tento deň lekárka ordinuje v obci Čakajovce. Ďalej v Zbehoch nájdeme praktického lekára pre deti i dorast, stomatológa a navyše i ordináciu gynekológa. V oboch obciach sa nachádzajú aj lekárne. Zdravotné stredisko sa nachádza aj v obci Čakajovce, kde nájdeme praktického lekára pre deti a dorast ordinujúceho každý pracovný deň okrem piatku a praktický lekár pre dospelých ordinuje len v utorok. V Alekšinciach sa zase nachádza praktický lekár pre dospelých. V Šuriankach ordinuje všeobecná lekárka každú stredu. V obciach Lukáčovce, Jelšovce, Kapince a Hruboňovo nie je žiaden lekár.

V obciach Zbehy a Nové Sady je komplexné zabezpečenie sociálnej infraštruktúry a teda aj služieb.

Tab. 5

Zdravotnícke služby v MR Radošinska, 2008

Obec	Lekárne a výdajne liekov	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa
<i>Zbehy</i>	áno	áno	nie	áno	áno
<i>Jelšovce</i>	nie	nie	nie	nie	nie
<i>Čakajovce</i>	nie	nie	áno	nie	nie
<i>Alekšince</i>	nie	áno	nie	nie	nie
<i>Lukáčovce</i>	nie	nie	nie	nie	nie
<i>Čab</i>	nie	nie	nie	nie	nie
<i>Nové Sady</i>	áno	áno	áno	áno	nie
<i>Šurianky</i>	nie	nie	nie	nie	nie
<i>Hruboňovo</i>	nie	nie	nie	nie	nie
<i>Malé Zálužie</i>	nie	nie	nie	nie	nie
<i>Kapince</i>	nie	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR, 2011

4.1.4.2 Vzdelávacie služby

V Tab. 6 môžeme vidieť, že materská ani základná škola sa nenachádza v obciach Malé Zálužie a Kapince. V obciach Čab a Hruboňovo sa nachádza len materská škola, pričom MŠ v Čabe v roku 2009 navštevovalo len 14 detí a MŠ v Hruboňove navštevovalo 11 detí. V obciach Jelšovce, Lukáčovce a Šurianky sa nachádza základná škola prvého stupňa. V roku 2009 navštevovalo ZŠ v Jelšovciach 35, ZŠ v Lukáčovciach 40 a ZŠ v Šuriankach 21 detí. Plneorganizovaná základná škola sa nachádza v obciach Zbehy, Čakajovce Alekšince a Nové Sady. Tieto základné školy navštevujú i deti z okolitých obcí. Základnú školu v Zbehoch navštevovalo v roku 2009 174, v Čakajovciach 73, v Alekšinciach 237 a v Nových Sadoch 241 žiakov. ZŠ v Nových Sadoch navštevujú žiaci z Kapiniec, Malého Zálužia a Čabu. Druhý stupeň základnej školy v Alekšinciach navštevujú i žiaci zo susednej obce Lukáčovce.

Tab. 6

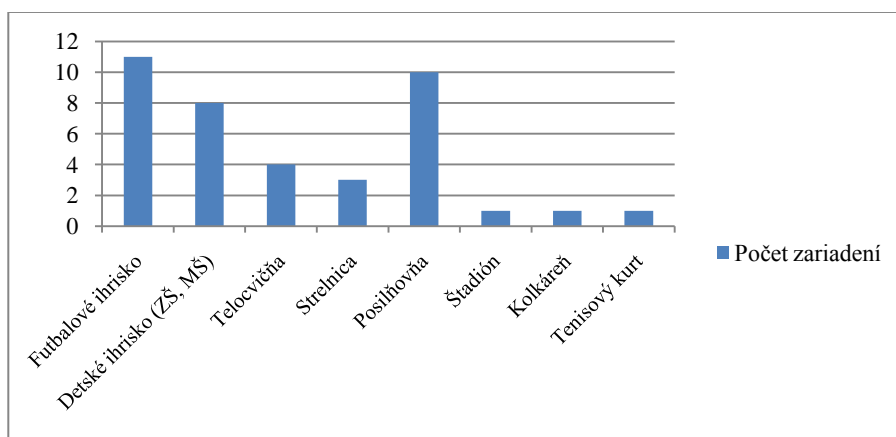
Vzdelávacie služby v MR Radošinka, 2009

Obec	MŠ	MŠ spolu - detí	ZŠ (1-4. roč.) spolu	ZŠ (1-4. roč.) spolu – žiaci	ZŠ (1-9. roč.) spolu	ZŠ (1-9. roč.) spolu – žiaci
Zbehy	1	67	0	0	1	174
Jelšovce	1	21	1	35	0	0
Čakajovce	1	22	0	0	1	73
Alekšince	1	30	0	0	1	237
Lukáčovce	1	35	1	40	0	0
Čab	1	14	0	0	0	0
Nové Sady	1	29	0	0	1	241
Šurianky	1	21	1	21	0	0
Hruboňovo	1	11	0	0	0	0
Malé Zálužie	0	0	0	0	0	0
Kapince	0	0	0	0	0	0
MR Radošinka	9	250	3	96	4	725

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR, 2011

4.1.4.3 Služby kultúry a športu

V mikroregióne sa nachádza široká škála športových zariadení. V každej obci je futbalové ihrisko a v desiatich obciach posilňovňa, ktorú vo svojom voľnom čase využíva najmä mládež. V ôsmich obciach sa nachádza tiež detské ihrisko, zväčša je súčasťou areálu predškolských a školských zariadení. V piatich obciach mikroregiónu je tiež telocvičňa, ktorú v prevažnej miere využívajú žiaci základných škôl. V Zbehoch a Hruboňove sa nachádza strelnica. Z ostatných športových zariadení je v obci Šurianky ešte kolkáreň, v Zbehoch je štadión a v Čabe sa nachádza tenisový kurt (Obr. 6).

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Integrovannej stratégie rozvoja územia, 2008

Obr. 6

Počet športových zariadení v MR Radošinka

Medzi zariadenia voľného času radíme kultúrne domy, knižnice, rôzne kluby – klub dôchodcov, kluby mládeže, múzeá, kiná, parky a iné. Kultúrny dom sa nachádza vo všetkých obciach mikroregiónu. V obci Hruboňovo sú dva zachovalé kultúrne domy, v každej miestnej časti obce jeden. Kultúrne domy sa využívajú hlavne na rôzne kultúrne a spoločenské podujatia ako zábavy, rodinné oslavy, svadby, oslavy dňa matiek, detí a starších ľudí, divadelné predstavenia a obecné kultúrno-spoločenské podujatia rôzneho charakteru.

V každej obci až na obec Hruboňovo sa nachádza aj knižnica. Najviac členov je v obciach Čab a Nové Sady a najmenej v obciach Čakajovce, Lukáčovce a Kapince (Tab. 7) Klub mládeže funguje v 6 obciach – Alekšince, Hruboňovo, Lukáčovce, Malé Zálužie, Šurianky a Zbehy, pričom v Hruboňove si klub vyžaduje rekonštrukciu. V 4 obciach mikroregiónu fungujú aj Kluby dôchodcov.

V Jelšovciach sa nachádza súkromná jazyková škola ALDER, čo je určite zaujímavým a ojedinelým prvkom v rámci vidieckeho prostredia, nakoľko vzdelávacie inštitúcie podobného charakteru sú zväčša centralizované v mestách. Škola prispieva k zmysluplnému využitiu voľného času nielen detí a mládeže, ale aj dospelých obyvateľov mikroregiónu.

Tab. 7

Služby kultúry a športu v jednotlivých obciach MR Radošina, 2009

Obec	Športové haly	Telocvičňa	Ihrisko pre futbal (okrem školských)	Knižnica	Verejné knižnice - počet používateľov [Osoba]
<i>Zbehy</i>	áno	áno	áno	áno	58
<i>Jelšovce</i>	nie	nie	áno	áno	74
<i>Čakajovce</i>	nie	nie	áno	áno	11
<i>Alekšince</i>	nie	áno	áno	áno	40
<i>Lukáčovce</i>	nie	áno	áno	áno	20
<i>Čab</i>	nie	nie	nie	áno	131
<i>Nové Sady</i>	nie	nie	áno	áno	124
<i>Šurianky</i>	nie	áno	áno	áno	82
<i>Hruboňovo</i>	nie	nie	áno	nie	0
<i>Malé Zálužie</i>	nie	nie	áno	áno	39
<i>Kapince</i>	nie	nie	áno	áno	20

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR, 2011

Na území MR Radošinka je zriadených a svoju činnosť vykonáva 54 záujmových organizácií, v ktorých je združených 2 294 obyvateľov mikroregiónu, čo je takmer 22 % z celkového počtu obyvateľov mikroregiónu.

Najviac kultúrnych, spoločenských a športových organizácií je v Alekšinciach, Lukáčovciach, Zbehoch a Nových Sadoch, nakoľko tieto obce patria medzi najväčšie v mikroregióne. Najsilnejšiu členskú základňu majú združenia v obciach Alekšince a Zbehy.

V obciach mikroregiónu funguje 5 poľovníckych združení, 7 miestnych organizácií Jednoty dôchodcov, 5 miestnych organizácií Slovenského červeného kríža, 12 športových združení a telovýchovných jednôt, 3 základné organizácie slovenského zväzu záhradkárov, 1 kynologický klub, 1 dobrovoľný hasičský zbor, 5 občianskych združení a v neposlednom rade folklórne skupiny, ktoré udržiavajú bohaté kultúrne tradície mikroregiónu. (Tab. 8).

Tab. 8

Záujmové organizácie v MR Radošinka

Typ záujmovej organizácie	Počet v MR	Počet členov
Jednota dôchodcov Slovenska	7	674
Miestne spolky Slovenského červeného kríža	5	371
Folklórne súbory	5	98
Dobrovoľný hasičský zbor	1	38
Poľovnícke združenia	5	142
Miestne organizácie záhradkárov	3	150
Kynologický klub	1	30
Chovateľské zväzy	5	77
Občianske združenia	5	895
Športové kluby	12	505
Organizácie žien	1	20
Mládežnícke organizácie	4	94
Spolu	54	2 294

Zdroj: Integrovaná stratégia rozvoja územia, 2008

Tab. 9 uvádza, že v každej obci MR Radošinka sa nachádza predajňa potravinárskeho tovaru. V obci Zbehy sa nachádzajú dokonca dve predajne rozličného tovaru a v obci Alekšince 3 predajne. V mikroregióne je päť obcí, v ktorých sa nachádza i predajňa nepotravinárskeho tovaru. Pohostinské odbytové stredisko sa nachádza v každej obci až na Kapince. V jednej obci mikroregiónu, konkrétne

v Zbehoch môžeme nájsť aj predajňu pohonných látok. V Zbehoch, Čakajovciach, Lukáčovciach a Šuriankach sú aj zariadenia na údržbu a opravu motorových vozidiel.

V obciach Zbehy, Nové Sady, Čab a Alekšince sa nachádzajú aj kadernícke služby a v Nových Sadoch i manikúra.

Tab. 9

Vybrané služby mikroregiónu Radošinka

Obec	Predajňa potravinár. tovaru	Predajňa nepotravinár. tovaru	Pohostinské odbytové stredisko	Predajňa pohonných látok	Zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel
Zbehy	áno	áno	áno	áno	áno
Jelšovce	áno	nie	áno	nie	nie
Čakajovce	áno	nie	áno	nie	áno
Alekšince	áno	áno	áno	nie	nie
Lukáčovce	áno	áno	áno	nie	áno
Čab	áno	nie	áno	nie	nie
Nové Sady	áno	áno	áno	nie	nie
Šurianky	áno	nie	áno	nie	áno
Hruboňovo	áno	nie	áno	nie	nie
Malé Zálužie	áno	nie	áno	nie	nie
Kapince	áno	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR, 2011

V mikroregióne absentuje zariadenie sociálnej starostlivosti a taktiež opatrovateľská služba.

4.1.4.4 Ubytovacie a stravovacie služby

V obciach mikroregiónu sa nachádzajú 4 reštaurácie a to v Zbehoch, Čakajovciach a Jelšovciach a 2 pizzérie v Zbehoch a Alekšinciach. Z hľadiska ubytovacích kapacít je však územie mikroregiónu značne poddimenzované. Ubytovacie zariadenia sa nachádzajú len na území obce Zbehy. Jedná sa o Penzión HOFFER a na futbalovom štadióne je ubytovňa so 45 lôžkami.

4.1.5 Technická infraštruktúra

Tab. 10 znázorňuje, že pošta sa nachádza v každej obci mikroregiónu až na obce Čakajovce, Čab, Malé Zálužie a Kapince. Káblová televízia sa nenachádza v žiadnej z obcí záujmového územia. Verejný vodovod majú vo všetkých obciach okrem Jelšoviec. Niektorí obyvatelia mikroregiónu ho však nevyužívajú a používajú radšej vlastné studne. S verejnou kanalizáciou sú na tom obce horšie. Na kanalizáciu sú napojení len obyvatelia obcí Jelšovce, Čab, Nové Sady, Šurianky a Hruboňovo. Tieto obce sú napojené aj na ČOV.

Zberu komunálneho odpadu je na veľmi dobrej úrovni, vo všetkých obciach je organizovaný separovaný zber.

Tab. 10

Technická vybavenosť jednotlivých obcí MR Radošinka

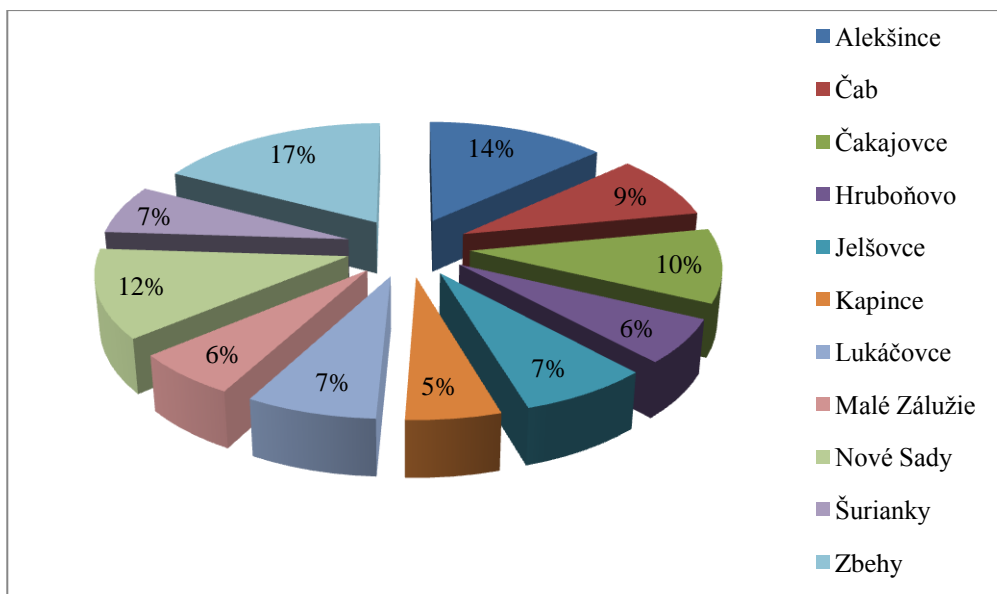
Obec	Pošta	Káblová televízia	Verejný vodovod	Verejná kanalizácia	Kanalizačná sieť pripojená na ČOV	Rozvodná sieť plynu
Zbehy	áno	nie	áno	nie	nie	áno
Jelšovce	áno	nie	nie	áno	áno	áno
Čakajovce	nie	nie	áno	nie	nie	áno
Alekšince	áno	nie	áno	nie	nie	áno
Lukáčovce	áno	nie	áno	nie	nie	áno
Čab	nie	nie	áno	áno	áno	áno
Nové Sady	áno	nie	áno	áno	áno	áno
Šurianky	áno	nie	áno	áno	áno	áno
Hruboňovo	áno	nie	áno	áno	áno	áno
Malé Zálužie	nie	nie	áno	nie	nie	áno
Kapince	nie	nie	áno	nie	nie	áno

Zdroj: Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR, 2011

V každej obci je možný prístup na internet. Využívajú ho nielen obyvatelia, ale aj všetky obecné úrady, ktoré prostredníctvom neho komunikujú s občanmi, inými samosprávami a s inými inštitúciami.

4.2 Vyhodnotenie dotazníkov

Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo 150 obyvateľov z jednotlivých obcí mikroregiónu Radošinka.

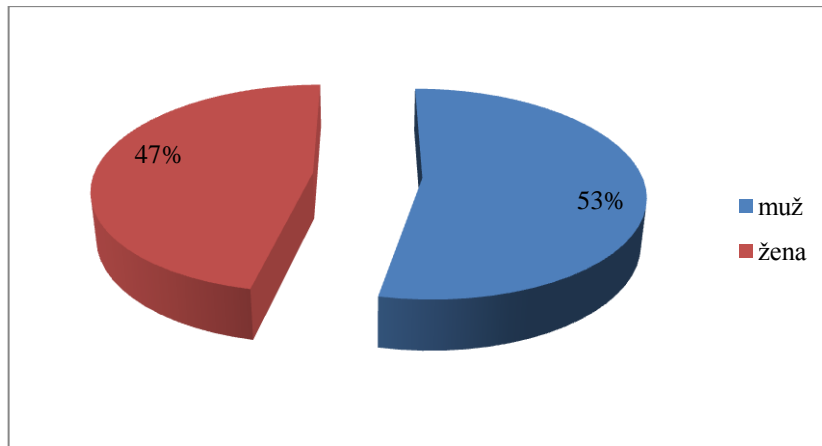
Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 7

Percentuálne zastúpenie respondentov z jednotlivých obcí mikroregiónu

Najväčší počet respondentov, až 17 % z celkového počtu, tvorili obyvatelia obce Zbehy. Ďalej nasledujú obce Alekšince so 14 % a Nové Sady s 12%. Naopak najmenej respondentov je z obcí Kapince, ktorí tvoria len 5% z celkového počtu dotazovaných a z obcí Malé Zálužie so 6 % a Šurianky takisto so 6 %.zastúpením respondentov.

Ak sa na to pozrieme z pohľadu veľkostných kategórií obcí, tak zistíme, že najväčší počet respondentov (43 %) je z veľkostnej kategórie 1000 – 2000 obyvateľov. 23 % zastúpenie majú respondenti z veľkostnej skupiny 500 – 1000 obyvateľov. Rovnaké percentuálne zastúpenie respondentov (17 %) majú veľkostné kategórie obcí s počtom obyvateľov menším ako 500 a väčším ako 2000.

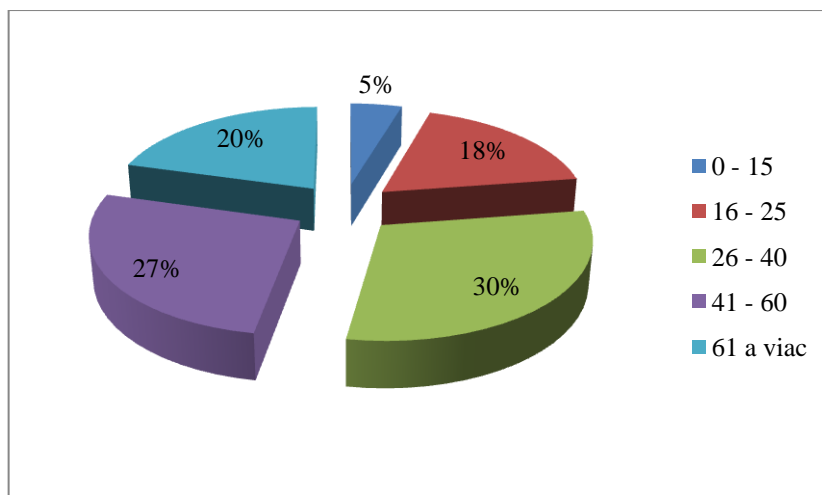

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 8

Pohlavie respondentov

Z celkového počtu respondentov tvorili 53 % muži a 47 % ženy.

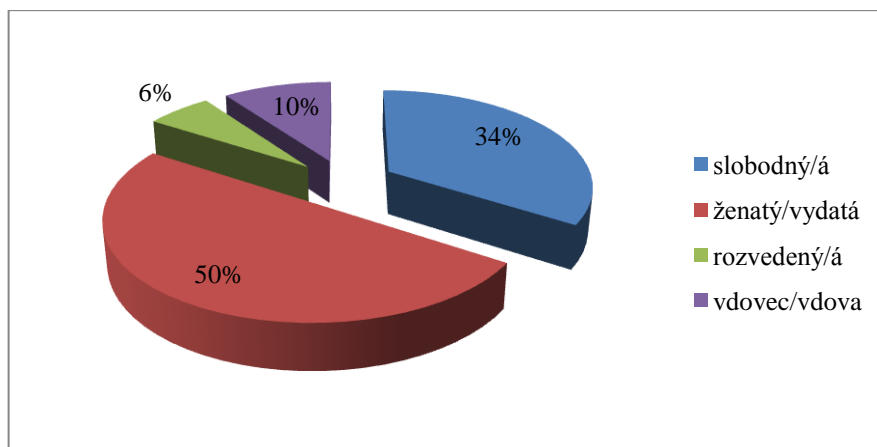

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 9

Vek respondentov

Najväčšie zastúpenie majú respondenti vo vekovom rozpätí 26 – 40 rokov. Táto skupina tvorí až 30 % z celkového počtu respondentov. Po nich nasledujú ľudia vo vekovom rozpätí 41 – 60 rokov, ktorí majú 27 % zastúpenie. Najmenšie zastúpenie majú respondenti vo vekovom rozpätí 0 – 15 rokov, ktorí tvoria len 5 %.

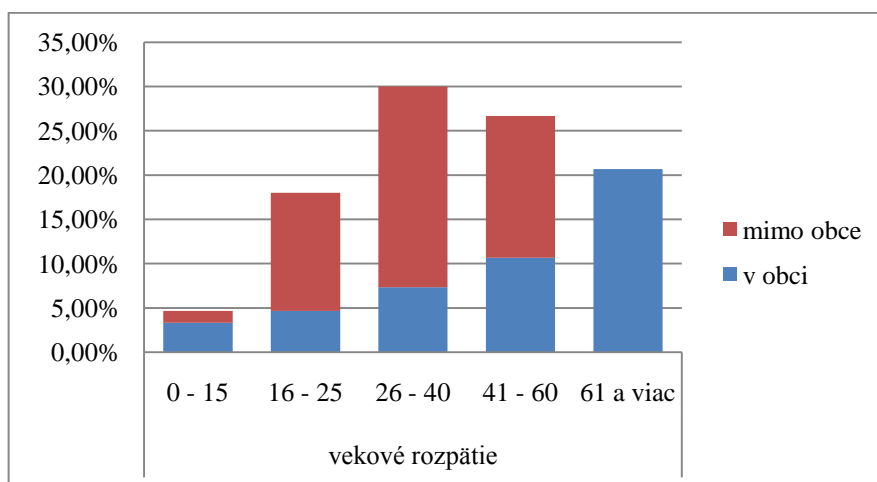

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 10

Stav respondentov

Až 50 % respondentov je ženatých alebo vydatých. Naopak najmenšie zastúpenie majú so 6 % rozvedení.

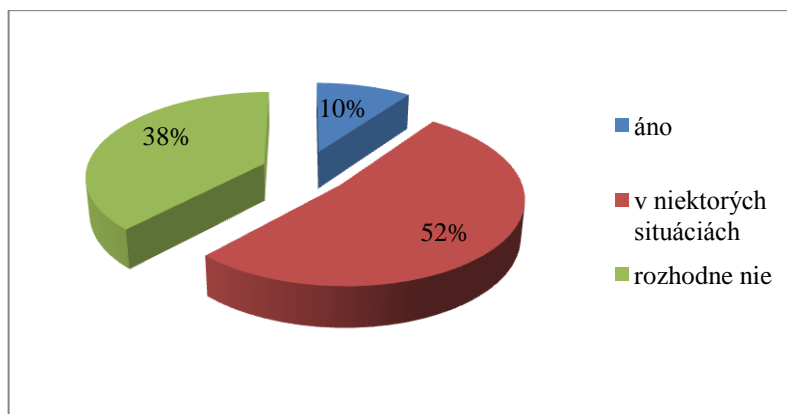

Zdroj: Vlastné spracovania

Obr. 11

Miesto, kde sa prevažnú časť dňa zdržiavajú

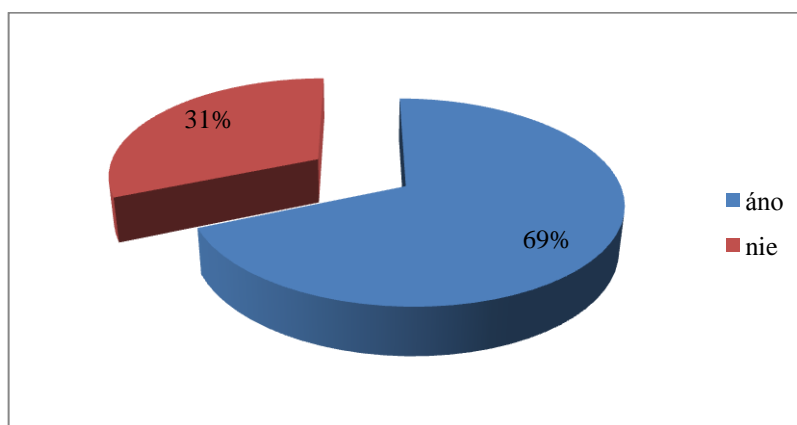
53% respondentov sa prevažnú časť dňa zdržiava mimo obce a 47 % sa zdržiava v obci. Ak sa na to pozrieme z pohľadu vekových skupín tak zistíme, že všetci respondenti nad 61 rokov sú prevažnú časť dňa v obci a naopak respondenti vo veku 26 – 40 sa prevažnú časť dňa nachádzajú mimo obce z dôvodu pracovného pomeru buď v okolitých obciach alebo mestách Nitra, Bratislava prípadne v iných mestách, dokonca i v zahraničí. Prevažná časť respondentov vo veku 16 - 25 a 41 – 60 sa prevažnú časť dňa zdržiava mimo obce. Dotazovaní do 15 rokov sa prevažnú časť dňa zdržiavajú v obci.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 12
Chudobná domácnosť

Na otázku, či považujú svoju domácnosť za chudobnú odpovedalo až 52 % z celkového počtu respondentov, že v niektorých situáciách považujú svoju domácnosť za chudobnú. 38 % respondentov si myslí, že rozhodne nie sú chudobní a 10 % uviedlo, že považujú svoju domácnosť za chudobnú.

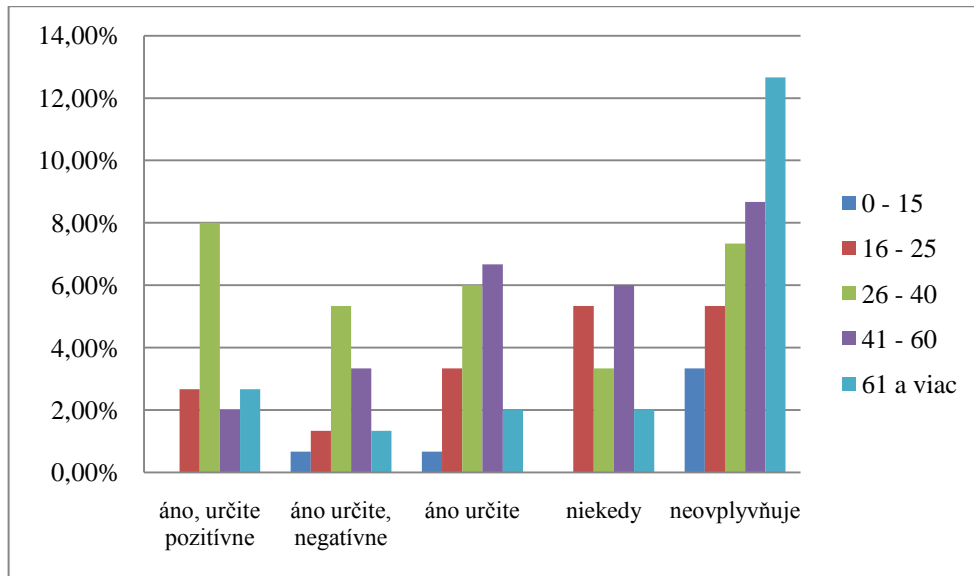

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 13
Vlastníctvo auta

69 % respondentov uviedlo, že buď oni sami alebo niekto z ľudí, s ktorými žijú v spoločnej domácnosti vlastní auto. Na základe odpovedí respondentov možno tiež konštatovať, že v niektorých obciach mikroregiónu je nevyhnutné mať auto, pretože je tu zlá autobusová dostupnosť. Príkladom môže byť obec Lukáčovce. Počas víkendu z obce premáva len jeden autobus, čo sa nepáči mnohým obyvateľom. 31 % respondentov nemá auto, preto sa musia spoliehať na autobusovú či vlakovú dopravu

alebo rodinu, priateľov, či známych. Veľký počet ľudí, ktorí auto nemajú sa zdržiavajú v obci a zabezpečia si tu aj nevyhnutné potreby.

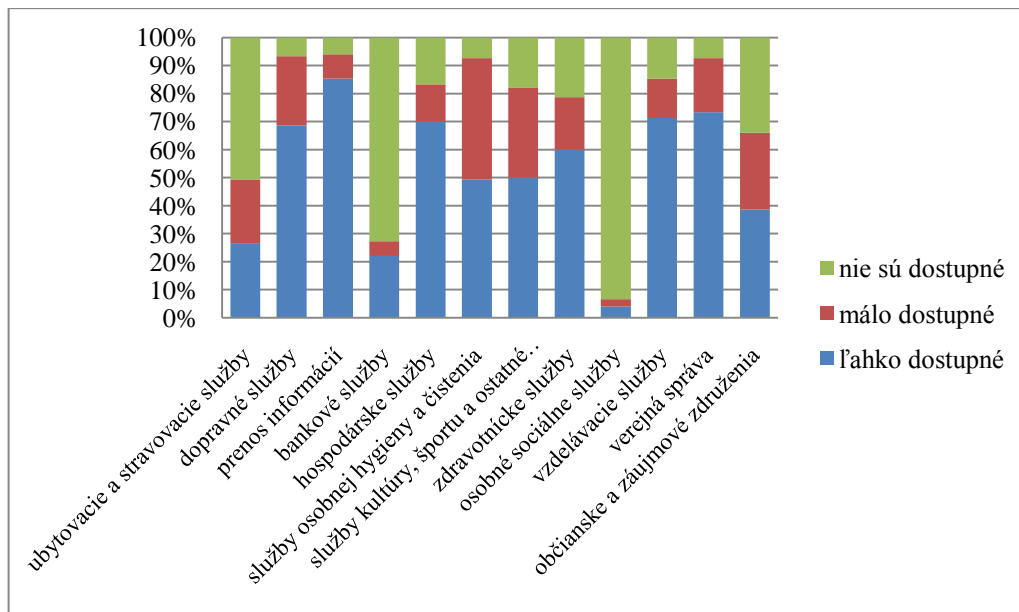

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 14

Ovplyvniteľnosť života prostredníctvom dostupnosti služieb

Najviac respondentov (37,33 %) odpovedalo, že dostupnosť služieb neovplyvňuje ich spokojnosť so životom a ich kvalitu života. Boli to najmä ľudia vyšších vekových kategórií konkrétne tí, ktorí majú 61 a viac rokov. Pozitívne vplyva dostupnosť služieb na vekovú kategóriu 26 – 40 rokov (8 %). Respondenti vo vekovom rozpätí 41 – 60 uviedli, že dostupnosť služieb ich život určite ovplyvňuje (6,67 %), niekedy ovplyvňuje (6 %) i neovplyvňuje (8,67 %). Väčšinu respondentov z vekovej kategórie 16 – 25 dostupnosť služieb ovplyvňuje niekedy (5,33 %) alebo neovplyvňuje vôbec (5,33 %). Prevažnú väčšinu respondentov (3,33 %) vekovej kategórie 0 – 15 dostupnosť služieb neovplyvňuje ich život.

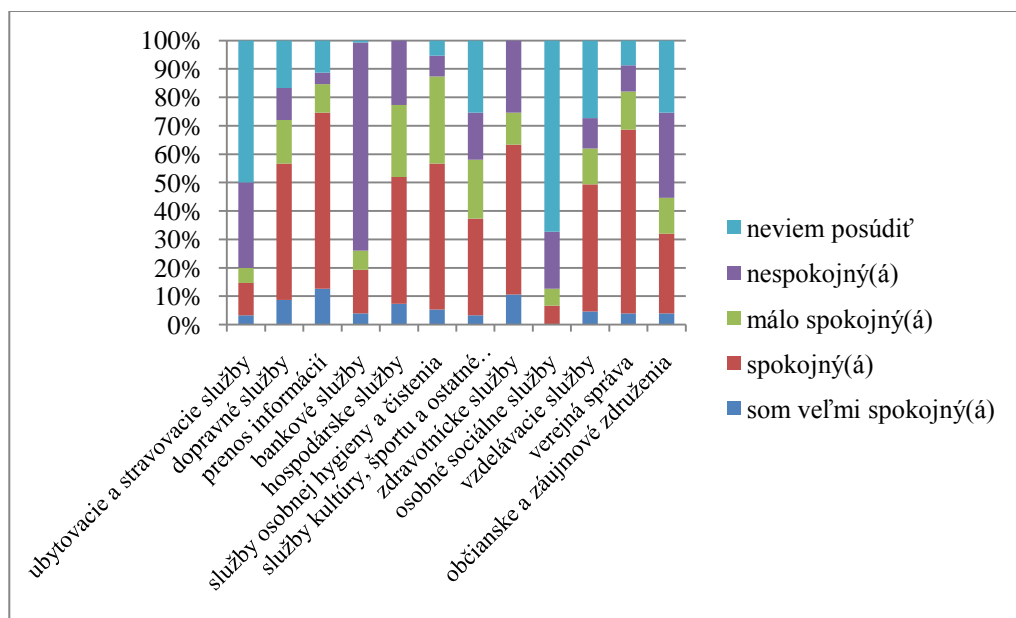

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 15
Dostupnosť služieb

Keď sa pozrieme na dostupnosť jednotlivých služieb v mikroregióne tak zistíme, že ubytovacie a stravovacie služby nie sú dostupné až pre 50,67 % respondentov, málo dostupné sú pre 22,67 % a ľahko dostupné sú pre 26,67 % respondentov. Ubytovacie služby sa nachádzajú len v obci Zbehy a stravovacie zariadenia sa nachádzajú v Zbehoch, Alekšinciach, Čakajovciach a Jelšovciach. Reštaurácia v Jelšovciach je podľa slov respondentov príliš drahá, takže ju obyvatelia nenavštevujú a ani by ju nevyužívali, keby bola cenovo dostupnejšia, nakoľko tieto služby nepotrebujú. Respondenti ostatných obcí takisto nepotrebujú tieto služby, nakoľko sa stravujú doma, prípadne v práci alebo škole. Dôchodcovia využívajú stravovacie služby prostredníctvom donášky do domu. Túto službu využívajú respondenti najmä v obciach Zbehy, Alekšince, Čab, Malé Zálužie i Hruboňovo. Pre dôchodcov zo Zbehov varia v škole v obci, do Hruboňova dovážajú stravu z Ludaníc, v Alekšinciach varia v škole a v Čabe sa strava zabezpečuje prostredníctvom Stravovania u Líšku. Dopravné služby sú ľahko dostupné pre 68 % respondentov. Jedná sa najmä o obyvateľov obcí Zbehy, Alekšince, Čakajovce a Nové Sady. V týchto obciach premávajú autobusy často, preto respondenti vnímajú tieto služby ako ľahko dostupné a veľká časť je s nimi i spokojná. Málo dostupné sú dopravné služby pre 24,67 % a nie sú dostupné len pre 6,67 % respondentov, ktorí sú z obcí Lukáčovce a Malé Zálužie, nakoľko z týchto obcí nepremáva toľko autobusov, koľko by potrebovali. Preto sa prepravujú vlastným autom.

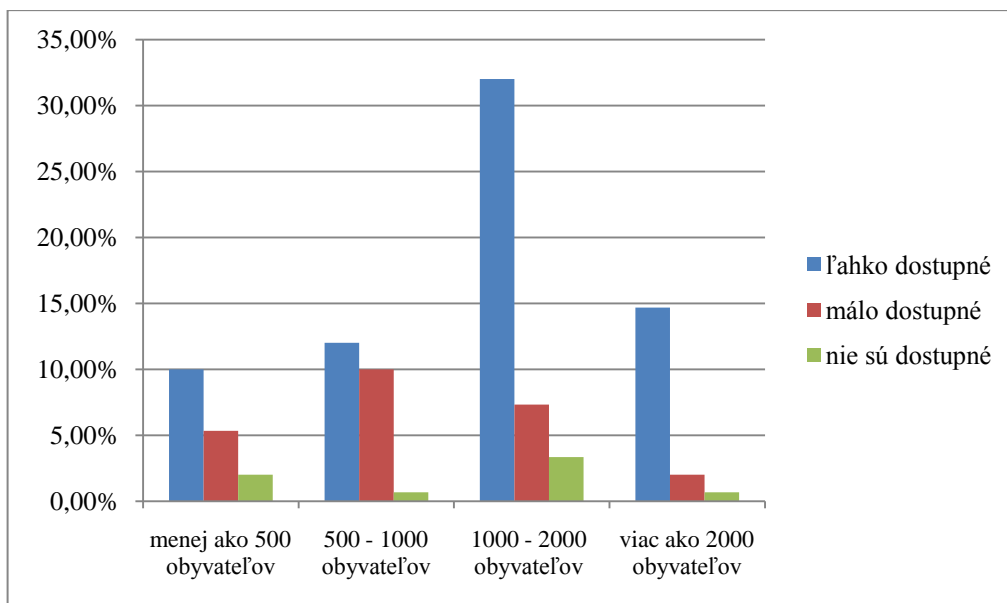
Prenos informácií je ľahko dostupný až pre 85,33 % respondentov. Pre prevažnú časť opýtaných bankové služby nie sú dostupné. Táto skupina tvorí až 72,67 % z celkového počtu opýtaných. Hospodárske služby sú ľahko dostupné až pre 70 % respondentov. Počet tých, ktorí odpovedali, že sú málo dostupné (13,33 %) a nie sú dostupné (16,67 %) je pomerne vyrovnaný. Služby osobnej hygieny a čistenia sú pre obyvateľov ľahko dostupné (49,33%) až málo dostupné (43,33 %). Len pre 7,33 % tieto služby dostupné nie sú. Jedná sa najmä o obyvateľov obce Čab. Služby kultúry a športu sú ľahko dostupné pre 50 %, málo dostupné pre 32 % a nie sú dostupné pre 18 % respondentov. 60% opýtaných uvádza, že zdravotnícke služby sú ľahko dostupné, málo dostupné sú pre 18,67 % a nie sú dostupné pre 21,33 % respondentov. Osobné sociálne služby nie sú dostupné až pre 93,33 % opýtaných, nakoľko sa tieto služby ani v jednej z obcí nenachádzajú. Vzdelávacie služby považuje až 71,33 % za ľahko dostupné, 14 % za málo dostupné a 14,67 % za nedostatočne dostupné. Služby poskytované samosprávou sú pre 73,33 % respondentov ľahko dostupné . Poslednou skupinou služieb v rámci dotazníkového prieskumu sú občianske a záujmové združenia. Pre 38,67 % respondentov sú tieto združenia ľahko dostupné, pre 27,33 % málo dostupné a pre 34 % nie sú dostupné.

Zdroj: Vlastné spracovanie

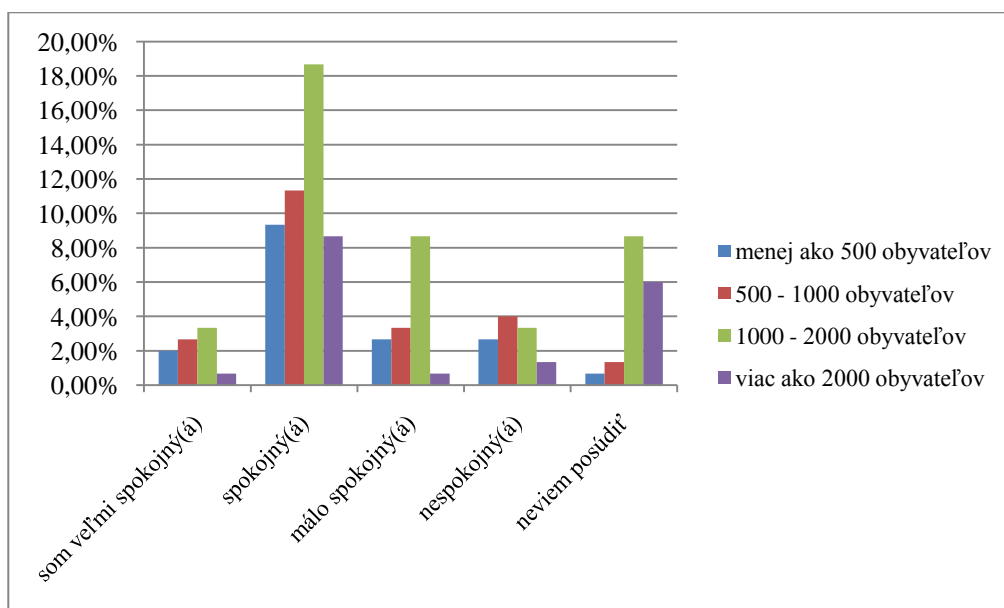
Obr. 16
Spokojnosť s poskytovanými službami

Až 50 % respondentov uviedlo, že nevie posúdiť, či sú alebo nie sú spokojní s ubytovacími a stravovacími zariadeniami, pretože ich vôbec nevyužívajú. Prevažná časť opýtaných (48 %) uviedlo, že je s dopravnými službami spokojné. S prenosom informácií je taktiež väčšina respondentov spokojných (62%). Keďže sa bankové služby nachádzajú len v jednej z obcí mikroregiónu, väčšina respondentov (73,33%) uviedla, že nie sú spokojní s danými službami. I keď sa v Zbechoch bankomat nachádza, nie všetci sú s nim spokojní, pretože bankomat nefunguje vždy tak ako má. 44,67% opýtaných uviedlo, že je spokojných, 25,33 % málo spokojných a 22, 67% nie je spokojných s hospodárskymi službami. So službami osobnej hygieny a čistenia je 51,33% respondentov spokojných, 30, 67% málo spokojných a 7,33% nespokojných. 34% opýtaných je so službami kultúry, športu a ostatnými službami voľného času spokojných, 20,67 % málo spokojných, 16,67 % nespokojných a 25,33 % nevie posúdiť, či sú alebo nie sú spokojní, pretože tieto služby nevyužívajú. So zdravotníckymi službami je spokojných až 52,67 % respondentov a nespokojných 25,33%. Či sú spokojní alebo nespokojní s osobnými sociálnymi službami nevie posúdiť až 67,33 % respondentov, pretože tieto služby nevyužívajú. 44,67 % respondentov je spokojných so vzdelávacími službami, 10, 67% je nespokojných a až 27,33 % nevie posúdiť spokojnosť s týmito službami nakoľko ich nevyužívajú ani oni ani nikto z ich príbuzných. So službami verejnej správy je spokojných až 64,67 % opýtaných. 28 % respondentov je s občianskymi a záujmovými združeniami spokojných, 30 % nespokojných a 25,33% nevie posúdiť spokojnosť či nespokojnosť nakoľko tieto služby nevyužívajú.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 17
Dopravné služby

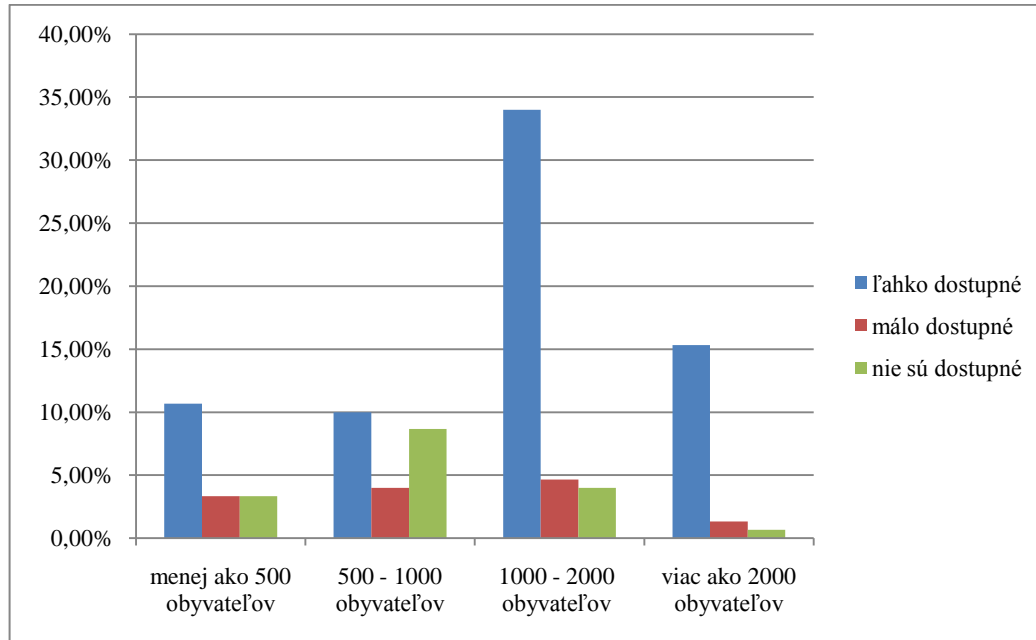
Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 18
Spokojnosť s dopravnými službami podľa veľkostných skupín obcí

Dopravné služby sú najľahšie dostupné vo veľkostných obciach 1000 – 2000 obyvateľov. Tvoria až 32 % z respondentov. Do tejto veľkostnej skupiny patria obce Alekšince, Čakajovce, Nové Sady a Lukáčovce. Spokojných s dopravnými službami je až 18,67% respondentov z týchto obcí. Výnimku však tvorí obec Lukáčovce, pretože

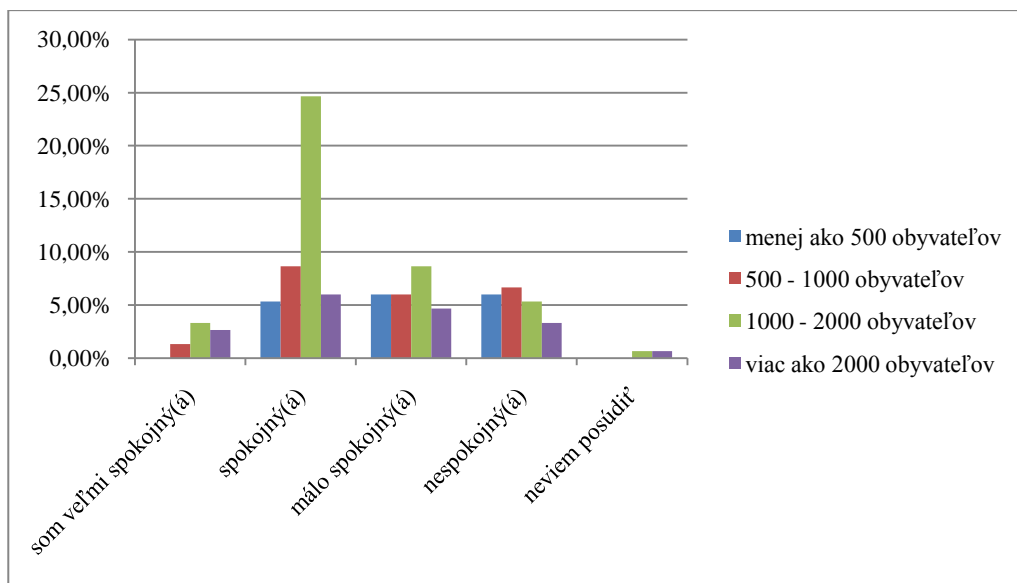
obyvatelia tejto obce považujú dopravné spojenia za nedostupné hlavne počas víkendov, kedy z obce premáva len jeden autobus denne. Obyvatelia Lukáčoviec sa preto spoliehajú najmä na seba a prepravujú sa autom. Respondenti tiež uviedli, že bez auta sa v danej obci nedá existovať.

Dotazovaní z obce Zbehy, ktorá patrí do veľkostnej skupiny nad 2000 obyvateľov, považujú dopravné služby za ľahko dostupné a preto je 8,67 % z celkového počtu respondentov spokojných, nakoľko tu denne premáva množstvo autobusov i vlakov. 6% respondentov zo Zbehov nevie posúdiť, či sú spokojní alebo nespokojní s dopravou, pretože sa prepravujú vlastným autom. Nespokojní sú i obyvatelia Šurianok, nakoľko tu už vlaky nepremávajú a autobusy chodia v nevyhovujúci čas pre tých, ktorí sa potrebujú dostať do práce alebo školy na siedmu alebo ôsmu hodinu. Obyvatelia Šurianok, ktorí potrebujú byť v práci alebo škole na siedmu hodinu musia využiť autobus s odchodom 5:15 hod. z obce a príchodom do Nitry o 5:45 hod. a tí, ktorí začínajú o ôsmej zase využívajú spojenie s odchodom o 6:25 hod a príchodom 6:55 hod. Na dopravu sa sťažovali i obyvatelia obce Hruboňovo, keďže autobusy premávajú cez víkend vo veľmi obmedzenom množstve.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 19
Hospodárske služby

Zdroj: Vlastné spracovanie

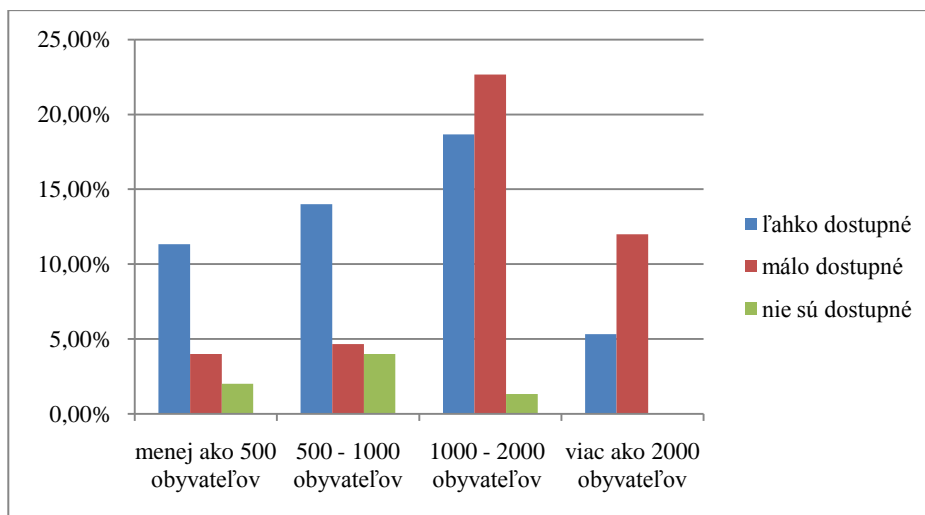
Obr. 20

Spokojnosť s hospodárskymi službami podľa veľkostných skupín obcí

Obchody sú najľahšie dostupné vo väčších obciach mikroregiónu a to v Alekšinciach, Zbehoch, Čakajovciach a Nových Sadoch. Až 34 % respondentov z veľkostnej skupiny 1000 – 2000 obyvateľov považuje tieto služby za dostupné a spokojných je 24,67% respondentov z tejto skupiny. Jedná sa najmä o obce Čakajovce a Alekšince. V Lukáčovciach a Nových Sadoch sú s obchodmi málo spokojní.

Za ľahko dostupné považujú i obchody v obci Jelšovce, ktoré sa nachádzajú v kategórii 500 – 1000 obyvateľov. Naopak hospodárske služby považuje až 8,67 % respondentov z obcí s počtom obyvateľov v rozsahu 500 – 1000 za nedostupné. Jedná sa najmä o obyvateľov Čabu a Šurianok. Respondenti z týchto obcí si sťažujú na úzky sortiment potravín. Z najmenších obcí sú najviac nedostupné obchody v obci Hruboňovo, keďže je obec rozľahlá a pre niektorých sa potraviny nachádzajú príliš ďaleko od ich domácnosti.

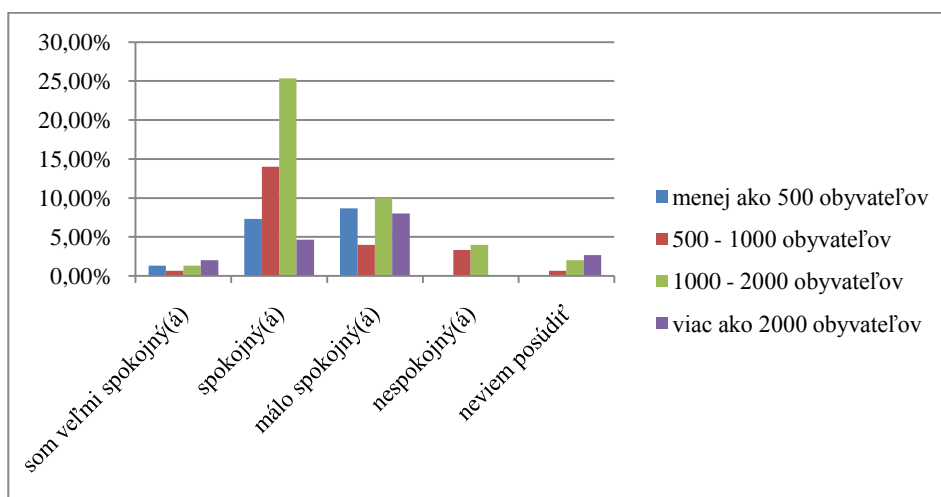
V obci Zbehy sa nájdu respondenti, ktorí sú spokojní i menej spokojní s týmito službami. Spokojní sú najmä starší ľudia, menej spokojní sú zase mladší obyvatelia. Tí chodievajú nakupovať radšej do mesta, kde je väčší výber a tiež sú tam lacnejšie potraviny.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 21

Služby osobnej hygieny a čistenia

Zdroj: Vlastné spracovanie

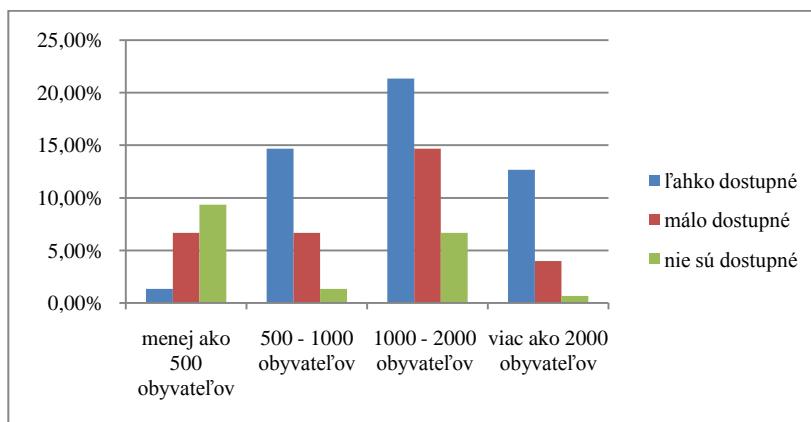
Obr. 22

Spokojnosť so službami osobnej hygieny a čistenia podľa veľkostných skupín obcí

Služby osobnej hygieny a čistenia považujú za ľahko dostupné v menších obciach mikroregiónu, teda s počtom obyvateľov od 0 do 1000. Vo väčších obciach respondenti uvádzajú, že sú skôr málo dostupné ako ľahko dostupné.

Najviac spokojní so službami osobnej hygieny a čistenia sú v obciach s počtom obyvateľov 1000 – 2000. Táto skupina tvorí až 25,33% z celkového počtu dotazovaných. Jedná sa o obce Alekšince a Čakajovce. Respondenti z Nových Sadov uviedli, že sú spokojní, niektorí zasa, že sú málo spokojní. Prevažne spokojní (14 %)

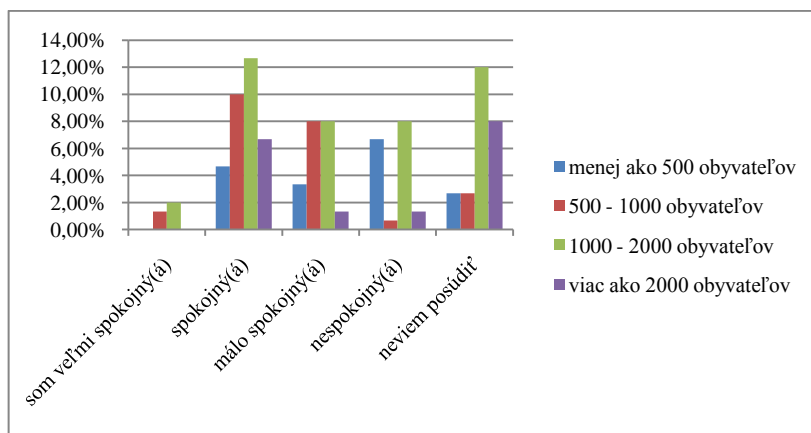
s týmito službami sú obyvatelia obcí s počtom obyvateľov 500-1000. Respondenti zo Zbehov uviedli, že sú prevažne málo spokojní (8 %).

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 23

Služby kultúra, športu a ostatné služby voľného času

Zdroj: Vlastné spracovanie

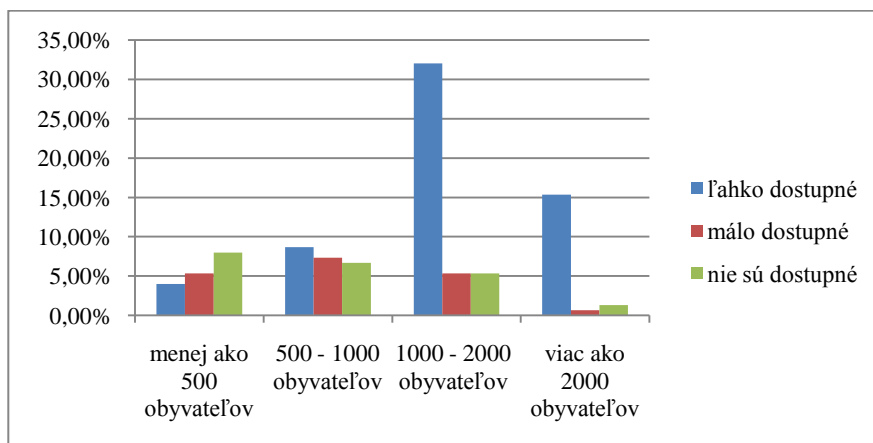
Obr. 24

Spokojnosť so službami kultúry, športu a ostatnými službami voľného času podľa veľkostných skupín obcí

Služby kultúry, športu a ostatné služby voľného času sú ľahko dostupné v obciach nad 500 obyvateľov. Vo veľkostnej skupine 500 – 1000 obyvateľov sú ľahko dostupné pre 14,67%, 1000 – 2000 – 21,33 % a viac ako 2000 – 12,67% z celkového počtu respondentov. Najviac dostupné sú pre obyvateľov obcí Alekšince a Zbehy. Zaujímavý je fakt, že v obci Lukáčovce sú tieto služby skoro pre všetkých dotazovaných nedostupné, pretože sa podľa tvrdení respondentov v obci takéto služby nenachádzajú.

Pre respondentov z menších obcí sú tieto služby buď nedostupné (9,33 %) alebo málo dostupné (6,67%). Najviac nedostupné sú v obciach Kapince a Hruboňovo.

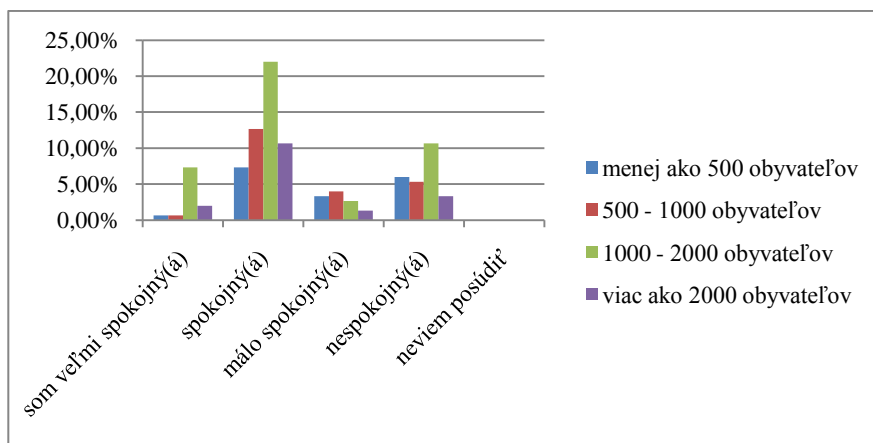
Je zaujímavé, že až 12 % respondentov z obcí nachádzajúcich sa vo veľkostnej skupine s počtom obyvateľov 1000 – 2000 a 8% respondentov zo Zbehov, nevie posúdiť, či sú spokojní alebo nespokojní so službami kultúry, športu a voľnočasovými aktivitami, nakoľko tieto služby vôbec nevyužívajú.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 25

Zdravotnícke služby

Zdroj: Vlastné spracovanie

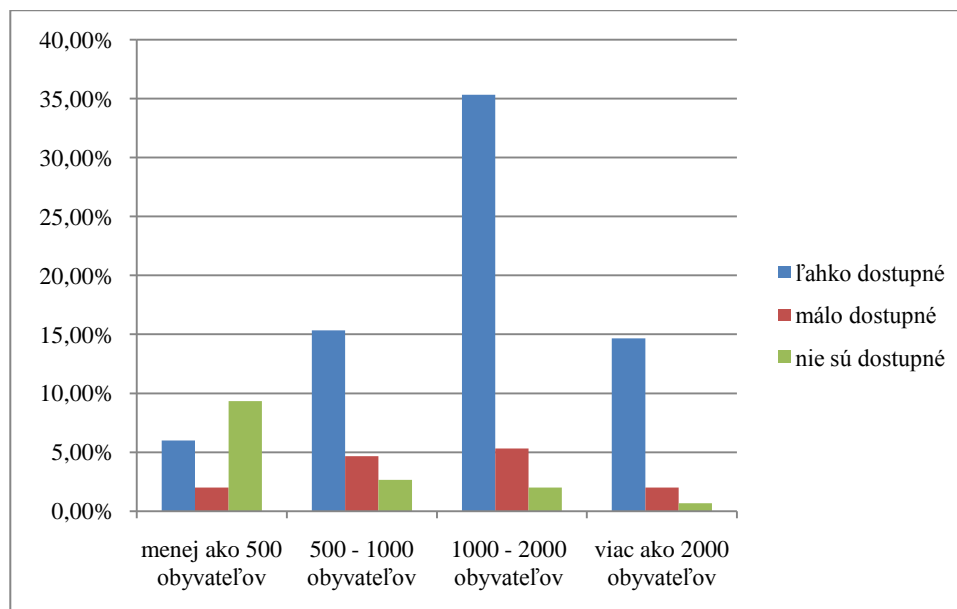
Obr. 26

Spokojnosť so zdravotníckymi službami podľa veľkostných skupín obcí

Najľahšia dostupnosť zdravotníckych služieb je v obciach s počtom obyvateľov 1000 – 2000. Tvoria až 32 % z celkového počtu respondentov. 22 % z týchto respondentov je so zdravotníckymi službami spokojných. Výnimku tvorí obec Lukáčovce, pretože jej obyvatelia považujú tieto služby za nedostupné a teda s nimi nie

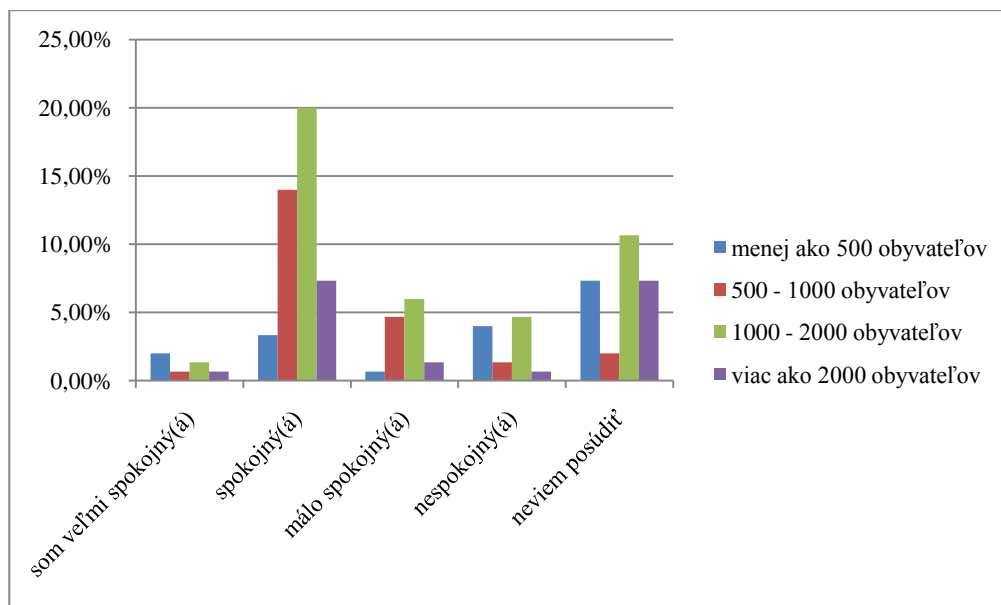
sú spokojní. Je to z toho dôvodu, že obyvatelia by potrebovali mať tieto služby v obci a nechcú za nimi dochádzať do okolitých obcí alebo miest. Respondenti uviedli, že navštevujú lekára v obciach Alekšince, Rišňovce alebo v mesta Nitra. Spokojní s dostupnosťou zdravotníctva sú i obyvatelia najväčšej obce mikroregiónu. Dôkazom toho je skutočnosť, že 15,33 % respondentov uviedlo, že sú služby ľahko dostupné. Nájdu sa tu však i ľudia, ktorí spokojní nie sú a preto radšej navštevujú lekára v meste Nitra. Nespokojní s dostupnosťou sú obyvatelia menších obcí do 1000 obyvateľov. Respondenti Jelšoviec a Hruboňova považujú zdravotnícke služby za nedostupné.

Keď sa pozrieme bližšie na skupiny obcí s počtom obyvateľov 500 – 1000, tak zistíme, že 8,67% respondentov považuje zdravotnícke služby za ľahko dostupné, 7,33% za málo dostupné a 6,67 % za nedostupné. 12,67 % z týchto respondentov v dotazníkovom prieskume uviedlo, že sú prevažne spokojní s poskytovanými službami. Nájdu sa tu však i takí, ktorí sú nespokojní (5,33%) a málo spokojní (4 %). Málo spokojní sú v obci Čab a nespokojní sú v Šuriankach a Jelšovciach, nakoľko sa tu nenachádza praktický lekár. V najmenších obciach mikroregiónu uviedlo 7,33 % respondenov, že sú spokojní a 6 % respondentov, že sú nespokojní s poskytovanými zdravotníckymi službami. Nespokojní sú v Malom Záluží a Hruboňove a spokojní sú v Kapinciach.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 27
Vzdelávacie služby

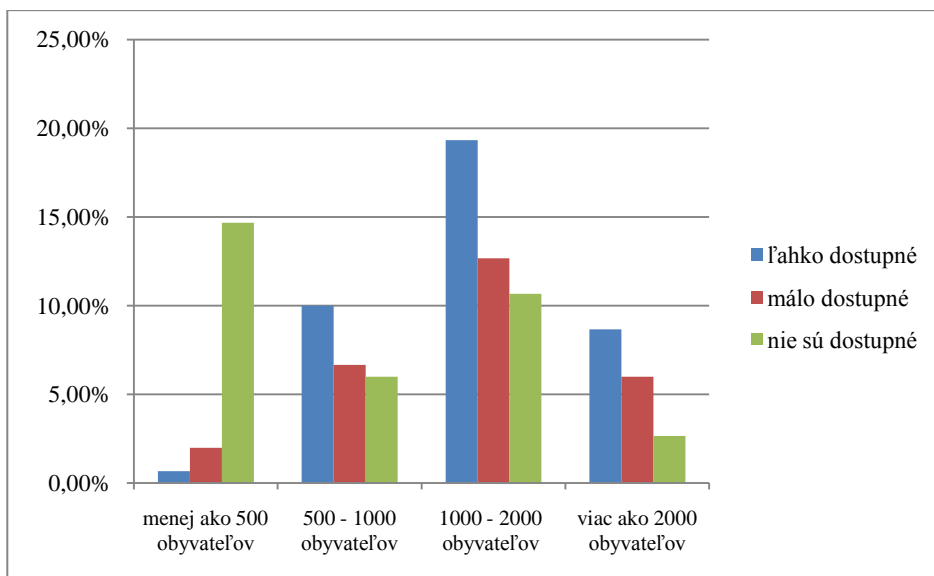

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 28

Spokojnosť so vzdelávacími službami podľa veľkostných skupín obcí

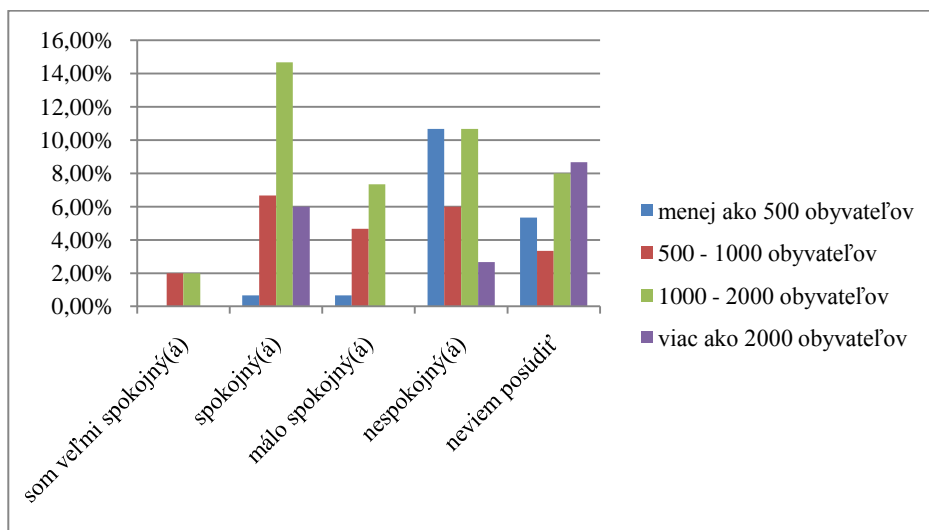
Až 35,33 % z celkového počtu respondentov z obcí s počtom obyvateľov 1000 – 2000 považuje vzdelávacie služby za ľahko dostupné. Jedná sa najmä o obce Alekšince, Čakajovce a Nové Sady. Prevažne spokojní sú i v obciach s počtom obyvateľov 1000 – 2000 (20 %), najmä v Nových Sadoch. V Alekšinciach veľa respondentov nevedelo uviesť, či sú spokojní alebo nie. V Zbechoch, najväčšej obci mikroregiónu, sú ľudia tiež spokojní s ľahkou dostupnosťou vzdelávacích služieb. Tvoria 14,67 % respondentov. No mnohí respondenti z tejto obce nevedeli posúdiť, či sú spokojní s týmito službami nakoľko ich nevyužívajú. V obciach s počtom obyvateľov 500 – 1000 sú ľudia takisto prevažne spokojní s dostupnosťou týchto služieb, pričom obyvatelia Čabu ich považujú prevažne za málo dostupné. Spokojnosť so vzdelávacími službami vyjadrili najmä v obciach s počtom obyvateľov 500 – 1000 (14 %). Spokojní sú najmä v Šuriankach. Najviac nedostupné sú vzdelávacie služby v obciach, ktoré majú menej ako 500 obyvateľov. Táto skupina tvorí 9,33 % respondentov. No napriek tomu deti v obci Kapince považujú vzdelávacie služby za dostupné, nakoľko do susednej obce i z nej premáva školský autobus. Mnohí respondenti z Kapiniec nevedeli posúdiť, či sú spokojní alebo nespokojní so vzdelávacími službami.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 29

Občianske a záujmové združenia

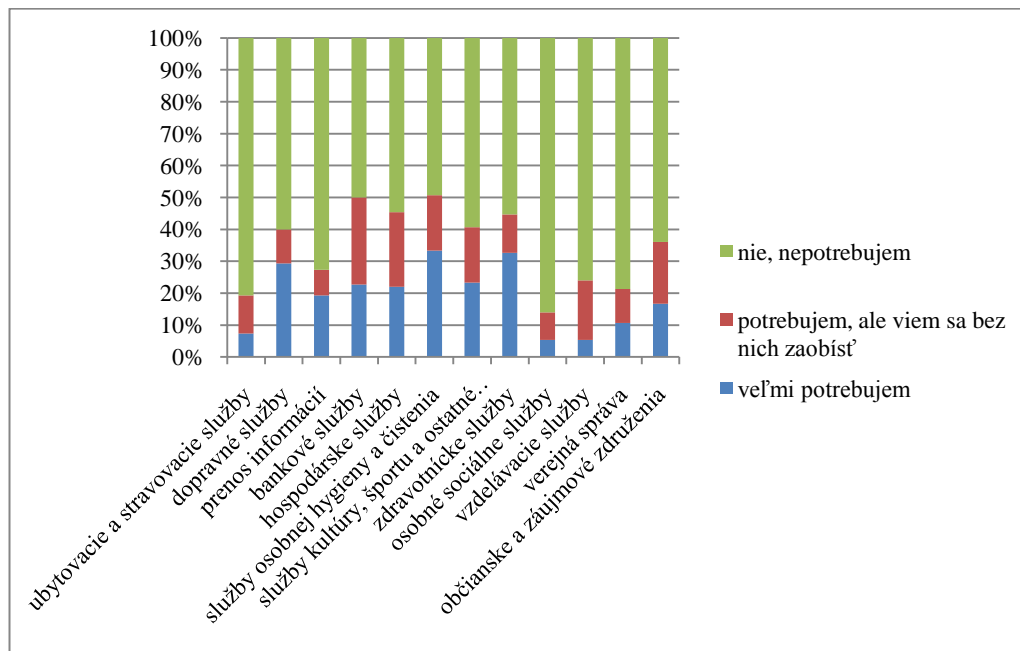
Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 30

Spokojnosť s občianskymi a záujmovými združeniami podľa veľkostných skupín obcí

Občianske a záujmové združenia sú ľahko dostupné v obciach s počtom obyvateľov 500 - 1000 (10 %), 1000 – 2000 (19,33%) a viac ako 2000 (8,67%). Najľahšie dostupné sú v Alekšinciach a Zbechoch. 14,67 % respondentov z obcí s počtom obyvateľov 1000 - 2000 uviedlo, že sú spokojní a 10,67 % nespokojní

s poskytovanými službami. Nedostupné sú však v Lukáčovciach a Malom Záluží. V obciach do 500 obyvateľov sú združenia takisto nedostupné. Túto skutočnosť potvrdilo 14,67 % respondentov. V Hruboňove a Kapinciach respondenti uviedli, že sú nespokojní s občianskymi a záujmovými združeniami, nakoľko sa tu žiadne nenachádzajú. Deťom v Kapinciach to však neprekáža, no môže to mať negatívny vplyv na ich budúcnosť.

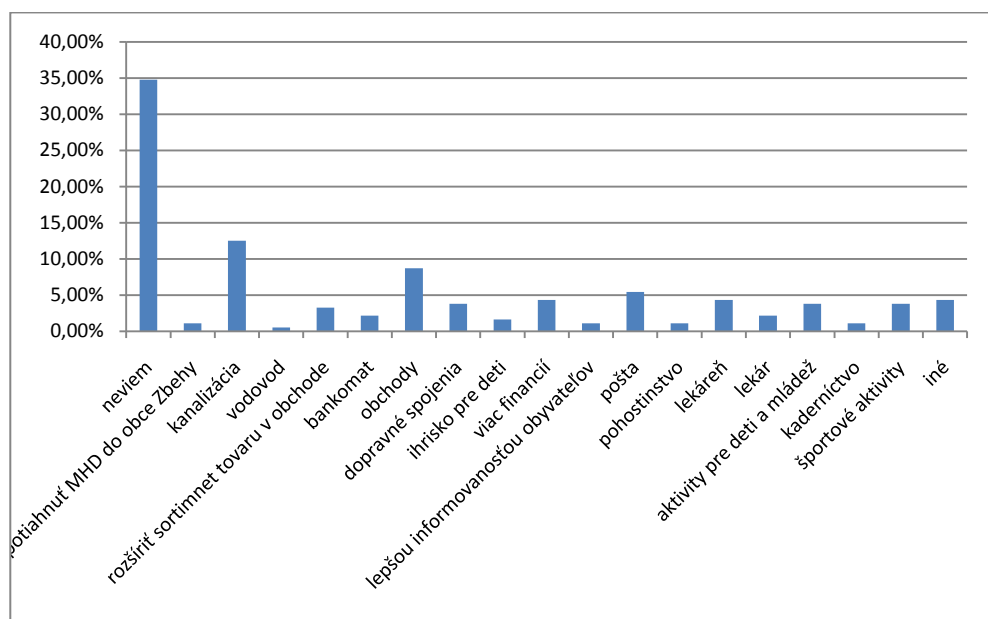

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 31
Potreba služieb

Respondenti mikroregiónu Radošinka uviedli, že potrebujú, aby boli dostupnejšie najmä dopravné služby (29,33% respondentov), služby osobnej hygieny a čistenia (33,33%) a zdravotnícke služby (32,67%). Naopak nepotrebujú, aby boli dostupnejšie ubytovacie a stravovacie služby (80,67 %), prenos informácií (72,67 %), osobné sociálne služby (86 %), vzdelávacie služby (76 %), verejná správa (78,67 %), občianske a záujmové združenia (64 %). Ubytovacie, stravovacie a osobné sociálne služby obyvatelia mikroregiónu nepotrebujú, pretože aj keby boli dostupnejšie nevyužívali by ich. Dopravné služby nepotrebujú najmä obyvatelia Zbehov, Jelšoviec, Čakajoviec. Naopak potrebujú ich obyvatelia Lukáčoviec, Šurianok a Hruboňova, pretože nie sú dostatočne dostupné. Služby osobnej hygieny a čistenia potrebujú v každej obci mikroregiónu. Jedná sa hlavne o kanalizáciu a v Jelšovciach by chceli, aby bol dostupný

i vodovod. V Malom Záluží by ľudia uvítali, aby sa komunálny odpad zberal častejšie ako raz za mesiace. Zdravotnícke služby potrebujú najmä obyvatelia Čabu, Jelšoviec a Lukáčoviec. Starší obyvatelia obcí a deti nepotrebujú, aby boli vzdelávacie služby dostupnejšie. Skôr ľudia v produktívnom veku považujú tieto služby za dôležité a preto by si želali aby boli dostupnejšie, no tvrdia, že sa bez nich vedia zaobísť. Najmä respondenti z Čabu a Lukáčoviec uviedli, že potrebujú, aby boli tieto služby dostupnejšie. Prenos informácií považuje väčšina obyvateľov za dostupný, takže ho nepotrebujú. Čo sa týka občianskych a záujmových združení, tak ich väčšina respondentov nepovažuje za potrebné, pretože by ich aj tak nevyužívali.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 32

Zlepšenie dostupnosti služieb

Až 34,78 % respondentov nevedelo uviesť, čím by sa mohla zlepšiť dostupnosť služieb. 12,09 % opýtaných uviedlo, že by sa dostupnosť služieb mohla zlepšiť, keby sa v obci vybudovala kanalizácia. Podľa 8 % respondentov by sa dostupnosť zlepšila keby je v obciach viac obchodov, 5,43 % keby je v obci pošta, 4,35 % lekáreň a lepšou podľa 3,26 % dotazovaných stačí keď sa rozšíri sortiment tovaru v obchodoch. 4,25 % uviedlo iné alternatívy a to napríklad lepšou starostkou, podporou mladých podnikateľov obcou, kultúrou, kolkárňou, tenisovými kurtmi alebo úpravou ciest v zime.

5 Návrhy na využitie výsledkov

Mikroregión Radošinka je atraktívnym územím pre bývanie, no vyžaduje si určité zmeny v prístupe k službám. Preto by sme na základe zistených poznatkov navrhli:

- zlepšiť poskytované služby natoľko, aby si ich obyvatelia nemuseli zabezpečovať mimo obce
- obnoviť vlakovú dopravu v obciach Šurianky, Čab, Nové Sady, Kapince a Malé Zálužie s tým, že by bola táto doprava koordinovaná, aby sa časy vlakových a autobusových spojení nezhodovali, pretože by to malo za následok nedostatočné vyťaženie týchto spojov
- zabezpečiť dostatočné dopravné spojenia medzi vidiekom a mestom, keďže ľudia často viaceré služby realizujú v meste
- keďže má obec Zbehy viac ako 2000 ekvivalentných obyvateľov, tak je prioritou dobudovať kanalizáciu v obci do 31.decembra 2015 nakoľko je to nariadené Smernicou Rady 91/271/ES o čistení odpadových vôd
- vhodné by bolo dobudovať kanalizáciu i v ostatných obciach mikroregiónu, pretože by sa tým zvýšila kvalita životného prostredia i života obyvateľov
- rozšírenie sortimentu v potravinách vo všetkých obciach mikroregiónu by mohlo podnietiť zákazníka nakupovať priamo v obci
- zabezpečiť lepšie zásobovanie potravín v obci Šurianky, nakoľko sa obyvatelia sťažujú, že len málokedy tu dostanú kúpiť výrobky, ktoré potrebujú
- predĺžiť otváracie hodiny v potravinách v obci Šurianky, pretože pracujúci mimo obce si tu už v popoludňajších hodinách nemajú možnosť nakúpiť
- zabezpečiť, aby pojazdná predajňa mäsa chodila do obce Malé Zálužie v pravidelných časových intervaloch, nie náhodne, aby sa ľudia vedeli podľa toho zariadiť
- zabezpečiť lekára v obciach Lukáčovce a Jelšovce, lebo sa radia medzi väčšie obce a obyvatelia si žiadajú mať tu svojho lekára
- v obci Alekšince by bola vhodná lepšia komunikácia medzi lekárom a lekárňou, aby lekárne mala vždy k dispozícii potrebné lieky
- v obci Malé Zálužie zabezpečiť zber odpadu častejšie ako len jedenkrát za mesiac, pretože je problém so skladovaním tohto odpadu a ľudia to môžu riešiť nezákonným spaľovaním alebo vytváraním skládok odpadu

Záver

Dostupnosť služieb v jednotlivých obciach mikroregiónu Radošinka je rôzna. Niektoré služby sú dostupné viac, iné menej, niektoré dokonca vôbec. Najlepšia dostupnosť služieb je vo väčších obciach, ktorými sú obce Zbehy, Alekšince, Čakajovce a Nové Sady. Zaujímavosťou je, že obec Lukáčovce patrí tiež k obciam s väčším počtom obyvateľov, ale podľa respondentov tu služby nie sú dostatočne dostupné. Za nedostupné považujú najmä zdravotnícke a dopravné služby, ale i služby voľného času. Mladé rodiny sa sťažujú na nedostatok aktivít pre malé deti i dospelých i napriek tomu, že v obci sa nachádzajú krúžky ako napríklad chovateľský, poľovnícky, futbalový alebo Červený kríž. Nie je to teda spôsobené nedostupnosťou služieb, ale tým, že títo obyvatelia nie sú dostatočne aktívni.

Ubytovacie zariadenia sa nachádzajú len v obci Zbehy a stravovacie zariadenia nájdeme v Zbehoch, Alekšinciach, Čakajovciach a Jelšovciach. Tieto služby nie sú podľa slov respondentov dostatočne dostupné. I keď by boli dostupné, ľudia by ich nevyužívali, nakoľko ubytovanie i stravovanie majú zabezpečené vo svojich domácnostiach, prípadne starí ľudia donáškou stravy do domu.

Najväčší počet priamych dopravných spojení premáva z obcí Zbehy, Alekšince, Čakajovce a Jelšovce. Respondenti z týchto obcí uviedli, že sú pre nich dopravné služby ľahko dostupné a sú s nimi aj spokojní. Naopak nespokojnosť s týmito službami prejavili v Lukáčovciach, Hruboňove a Šuriankach. Mnoho ľudí však ani verejnú dopravu nevyužíva, nakoľko mnoho z nich vlastní automobil. Z dotazníkového prieskumu sme zistili, že ho vlastní až 69 % respondentov alebo niekto, kto s nimi žije v spoločnej domácnosti.

Potraviny sú dostupné v každej obci a aj respondenti vo väčšine obcí ich považujú za ľahko dostupné. No ľudia s nimi nie sú spokojní, nakoľko sú potraviny drahé a sortiment tovaru je obmedzený. Starší ľudia sú s obchodmi spokojní, pretože si už zvykli na takúto dostupnosť a nemajú veľa možností na nákup na inom mieste. Mladí radšej nakupujú v meste Nitra. Mladým mamičkám v Zbehoch sa nepáči i to, že sa do obchodu nemôže chodiť s kočíkom, preto tiež nakupujú v meste.

Všeobecní lekári sa nachádzajú vo väčších obciach mikroregiónu, v najväčšej obci Zbehy sa nachádza i gynekológ a stomatológ, ktorý sa nachádza i v Nových Sadoch. Lekárne nájdeme len na týchto dvoch miestach. Na základe výsledkov dotazníkového prieskumu možno povedať, že najľahšia dostupnosť zdravotníckych služieb je v obciach

s počtom obyvateľov 1000 - 2000 a že respondenti sú s týmito službami i spokojní. Výnimku však tvorí obec Lukáčovce, v ktorej tieto služby dostupné nie sú a tak dotazovaní uviedli, že sú nespokojní s danými službami. Spokojní so zdravotníckymi službami sú i obyvatelia Zbehov. Respondenti v obciach s počtom obyvateľov do 1000 ich považujú prevažne za málo dostupné až nedostupné.

Vzdelávacie služby sú takisto ľahko dostupné pre obyvateľov väčších obcí, nakoľko sa tu nachádzajú materské školy i plneorganizované základné školy a hodnotia ich pozitívne.

Služby osobnej hygieny a čistenia nie sú komplexne zabezpečené, nakoľko vo viacerých obciach chýba kanalizácia, ktorú by obyvatelia potrebovali mať dostupnú.

Bankové služby sú dostupné len v Zbehoch a nie všetci sú s nimi spokojní nakoľko bankomat nie vždy funguje, preto respondenti využívajú bankomat v meste Nitra.

Služby voľného času, kultúry a športu sú najľahšie dostupné v obciach Zbehy, Alekšince, no nie všetci ich využívajú. O dianie v Zbehoch sa pričínili najmä dôchodcovia, ktorí usporadúvajú rôzne akcie. V ostatných obciach sú tieto služby málo dostupné alebo nedostupné.

Mnohí obyvatelia menších obcí si uvedomujú, že v takej malej obci nikdy nebudú dostupné zdravotnícke služby, bankomat ani plneorganizované základné školy. Vedia, že za týmito službami musia dochádzať do okolitých obcí.

V zásade platí, že ľudia v mikroregióne Radošinka sú spokojní so službami, ktoré sú ľahko dostupné. Výnimku tvoria obchody, ktoré sú síce ľahko dostupné, ale sortiment v nich je malý a ceny sú vysoké. Platí i to, čo napríklad v Anglicku a iných krajinách, že domácnosti na vidieku čelia väčším ťažkostiam s dostupnosťou služieb ako domácnosti v mestách a že mnoho ľudí na vidieku má vlastné auto a dochádza za prácou, preto majú príležitosť nakupovať mimo domova. Riziko je však v tom, že menej mobilné skupiny obyvateľstva, starí ľudia a nízko príjmové skupiny sú znevýhodnení, nakoľko sa musia prispôbiť existujúcim podmienkam.

Zoznam použitej literatúry

1. BABINČÁK, Peter. 2008a. Definície, teoretické modely a indikátory kvality života In Kvalita života a sociálny kapitál - psychologické dimenzie. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008. 325 s. s.46 ISBN 978-80-8068-747-2
2. BABINČÁK, Peter. 2008b. Spokojnosť so životom ako psychologická dimenzia kvality života, Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008. 97 s. ISBN 978-80-8068-749-6
3. CARVER COUNTRY. 2006. Quality of Life Indicators. [online] [cit. 2011-1-21]. Dostupné na internete: <http://www.co.carver.mn.us/departments/LWS/docs/2006_QOL_Report.pdf>
4. CIBÁKOVÁ, Viera - RÓZSA, Zoltán - CIBÁK, Ľuboš. 2008. Marketing služieb, Bratislava: Iura Edition, 2008. 214 s. ISBN 978-80-8078-210-8
5. ĎAĎO, Jaroslav. 2002. Teória služieb. In: Služby. Bratislava: Ing. Miroslav Mračko, 2002. 749 s. ISBN 80-8057-452-9
6. DRAGOMIRECKÁ, Eva. - ŠKODA, Ctirad. 1997. Měření kvality života v sociální psychiatrii. Čes.Slov. Psychiat.,93, 1997, 8:423-432. ISSN 1212-0383
7. EURÓPSKA KOMISIA. 2004. Evaluation of the performance of network industries providing services of general interest. 2004 Report. Luxembourg: European Commission, 2004. 88 s.
8. EURÓPSKA POZOROVATEĽŇA LEADER/AEIDL (Europäische Beobachtungsstelle LEADER / AEIDL). 1999. Entwicklung von Dienstleistungen für die Bevölkerung im ländlichen Raum [online] [cit. 2011-1-17]. Dostupné na internete: <<http://www.fao.org/sard/static/leader/de/biblio/services.pdf>>
9. <http://cp.atlas.sk/vlak/spojenie/>
10. <http://maps.google.sk/maps?hl=sk&tab=wl>
11. Integrovaná stratégia rozvoja územia [online] [cit. 2011-2-25]. Dostupné na internete: <<http://www.nsrv.sk/index.php?pl=8&article=124>>
12. KOLENIKOV, Stanislav. 1998. The Methods of the Quality of Life Assessment. Moscow. [online] [cit. 2011-1-2]. Dostupné na internete: <http://www.komkon.org/~tacik/science/skolenik_nes_thesis.pdf>
13. KOMISIA PRE VIDIECKE KOMUNITY. 2010. Rural Services Data Series headline results. [online] [cit. 2011-3-2]. Dostupné na internete: <http://ruralcommunities.gov.uk/wp-content/uploads/2010/06/headline_results.pdf>

14. KOTLER, Philip. – ARMSTRONG, Gary. 1992. Marketing.1.vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. 441 s. ISBN 80-08-02042-3
15. KOVÁČ, Damián. 2001. Kvalita života - naliehavá výzva pre vedu nového storočia. *Československá psychologie*, 45, 1, 34-44
16. KOVÁČ, Damián. 2003. Quality of life: a paradigmatic challenge to psychologists. In *Studia psychologica*. Vol. 45, 2003, no. 2, p. 81-101. ISSN 0039-3320
17. KOVÁČ, Tomáš. 2006. Kvalita života ako predmet záujmu psychológie. In *Kvalita života intaktných a hendikepovaných detí a adolescentov na Slovensku*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 2006. s. 24 – 33. ISBN 80-969401-3-9
18. KŘIVOHLAVÝ, Jaro. 2001. Psychologie zdraví. Praha: Portál, 2001..279 s. ISBN 80-7178-551-2
19. LACEK, Mikuláš. 2004. Služby. Významná spoučást národního hospodářství. 1. Vyd. Bělá pod Bezdězem: Nakladatelství Máchova kraje, 2004. 254 s. ISBN 80-86800-00-8
20. MATIS, Jozef. 2002. Spôsob života a životný štýl.1. vydanie. Liptovský Mikuláš, 2002. 48 s. ISBN 80-968719-8-6
21. Mestská a obecná štatistika [online] [citované 2011-2-13] dostupné na internete: <<http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html>>
22. MICHALOVÁ, Valéria. a kol. 1998. Teória ekonomiky služieb. Bratislava: Ekonóm, 1998. 252 s. ISBN 80-225-0957-4
23. Ministerstvo financií. 2007. Budget Review 2007. Helsinki: Libris Ltd, [online] [cit. 2011-13-3]. Dostupné na internete: <http://www.vm.fi/vm/en/04_publications_and_documents/01_publications/01_budgets/20070116Budget/Budgetreview2007.pdf>
24. MÜHLPACHR, Pavel, VAĎUROVÁ, Helena. 2005. Problematika kvality života – vymezení, dimenze, měření. In *Integrace handicapovaných na trhu práce v mezinárodní dimenzi. Sborník k projektu „Integrované poradenství pro znevýhodněné osoby na trhu práce v kontextu národní a evropské spolupráce“*, spolufinancovaný z Evropské unie a českého státního rozpočtu. 1. Vyd. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-31-4 s.96 – 101 [online] [cit. 2011-3-2]. Dostupné na internete: <<http://www.equalcr.cz/files/clanky/908/kniha4.pdf>>
25. OECD. 2004. China in the Global Economy: Rural Finance and Credit Infrastructure in China. Paris: OECD Publishing, 2004. 392 s. ISBN 978-92-64-01528-9

26. OECD. 2008. OECD Rural Policy Review: Finland. Paris: OECD Publishing, 2008. 297 s. ISBN 978-92-64-04194-3
27. OECD. 2009. OECD Rural Policy Review: China. Paris: OECD Publishing, 2009. 257 s. ISBN 978-92-64-05956-6
28. OECD. 2010. OECD Rural Policy Review: Strategies to Improve Rural Service Delivery. Paris: OECD Publishing, 2010. 120 s. ISBN 978-92-64-08395-0
29. OECD. 2011. OECD Rural Policy Review: England, United Kingdom. Paris: OECD Publishing, 2011. 269 s. ISBN 978-92-64-09442-0
30. Regionálna databáza [online] [citované 2011-2-13] dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>>
31. STANEK, Vojtech a kol. 2011. Sociálna politika. Teória a prax. Bratislava: Sprint dva, 2011. ISBN 978-80-89393-28-2
32. STRIEŽENEC, Štefan. 1999. Úvod do sociálnej práce. 1. Vydanie. Trnava: vydavateľstvo AD, 1999. 215 s. ISBN 80-967589-6-9
33. Svetová banka. 2008. World Development Indicators, database, Washington, DC. [online] [cit. 2011-3-3]. Dostupné na internete: <<http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/WDI08supplement1216.pdf>>
34. ŠKODA, Jiří a kol. 2008. Epistemologické aspekty fenoménu kvality života. *In Kvalita života II*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E.Purkyne, Ústav zdravotníckých štúdií, 2008. s. 13-32. ISBN 978-80-7414-045-7
35. ŠTOFKO, Stanislav. 2001 Verejná správa I. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline: EDIS - vydavateľstvo ŽU, 2001. 90 s. ISBN 80-7100-912-1
36. THE WORLD HEALTH ORGANIZATION. 1999. WHOQOL – Measuring quality of life. [online] [citované 2011-2-13] dostupné na internete: <http://www.who.int/mental_health/media/68.pdf>
37. VAŠTÍKOVÁ, Miroslava. 2008. Marketing služieb efektívne a moderně. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 232 s. ISBN 978-80-247-2721-9
38. VEENHOVEN, Ruut. 2000. The four qualities of life. Ordering Concepts and Measures of the Good Life. *Journal of Happiness Studies*, 1, 1-39 [online] [cit. 2011-2-13]. Dostupné na internete: <<http://www2.eur.nl/fsw/research/veenhoven/Pub2000s/2000c-full.pdf>>

39. Zbierka zákonov SR č.479/2010 úplné znenie zákona Slovenskej národnej rady č.369/1990 zb. o obecnom zriadení [online] [cit. 2011-1-16]. Dostupné na internete: <<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=209980&FileName=zz2010-00479-0209980&Rocnik=2010>>

Prílohy

Príloha A – Dotazník

Príloha B – Fotodokumentácia

Dotazník (Príloha A)

Vážený/á pán/i dostal sa Vám do rúk anonymný dotazník, ktorého výsledky budú spracované pre potreby diplomovej práce na SPU v Nitre na Fakulte európskych štúdií a regionálneho rozvoja na tému „Hodnotenie dostupnosti služieb vo vybraných vidieckych obciach“.

Dotazník je anonymný a jeho údaje budú použité len na výskumné účely. Krížikom vyznačte tvrdenie /tvrdenia, s ktorým(i) súhlasíte. V otázkach, ktoré ponúkajú viac správnych odpovedí, označte všetky, ktoré Vám budú vyhovovať. Ak nie sú dané možnosti odpovede, žiadam Vás o stručnú odpoveď. Pri otázkach, ku ktorým sa neviete vyjadriť, ich škrtnite, alebo preskočte.

Za venovaný čas a vyplnenie dotazníka ďakujem.

Všeobecné údaje:

1. Obec:

2. Pohlavie: žena muž

3. Vek:

- 0 – 15 26 – 40 61 a viac
 16 – 25 41 – 60

4. Stav

- slobodný/á
 ženatý/vydatá
 rozvedený/á
 vdovec/vdova

5. Miesto pracovného pôsobenia, resp. miesto dochádzky do školy, kde sa prevažnú časť dňa vyskytujete?

- v obci
 mimo obce

6. Považujete svoju domácnosť za chudobnú ?

- áno
 v niektorých situáciách
 rozhodne nie

7. Vlastníte Vy alebo niekto z Vašej rodiny, s ktorými žijete v jednej domácnosti auto?

- áno
 nie

8. Ovplyvňuje Vašu spokojnosť so životom a celkovú kvalitu života dostupnosť služieb?

- áno určite, pozitívne
- áno určite, negatívne
- áno určite
- niekedy
- neovplyvňuje

9. Sú nasledovné služby pre Vás dostatočne dostupné?

	Ľahko dostupné	Málo dostupné	Nie sú dostupné
1. Ubytovacie a stravovacie služby			
2. Dopravné služby (autobusové, vlakové spojenie)			
3. Prenos informácií (internet, telekomunikačné siete, pošta)			
4. Bankové služby (bankomaty)			
5. Právne a hospodárske služby (obchody)			
6. Služby osobnej hygieny a čistenia (kanalizácia, vodovod, zber odpadu)			
7. Služby kultúry, športu a ostatné služby voľného času			
8. Zdravotnícke služby (lekár, lekárne)			
9. Osobné sociálne služby (zariadenie pre seniorov, stacionár, detské domovy)			
10. Vzdelávacie služby			
11. Verejná správa (služby zabezpečované samosprávou)			
12. Občianske a záujmové združenia (CVČ, záujmové krúžky, rôzne krúžky, spolky)			

10. Ako ste spokojný s poskytovanými službami

	Som veľmi spokojný(á)	Spokojný(á)	Málo spokojný(á)	Nespokojný(á)	Neviem posúdiť
1. Ubytovacie a stravovacie služby					
2. Dopravné služby (autobusové, vlakové spojenie)					
3. Prenos informácií (internet, telekomunikačné siete, pošta)					
4. Bankové služby (bankomaty)					
5. Právne a hospodárske služby (obchody)					
6. Služby osobnej hygieny a čistenia (kanalizácia, vodovod, zber odpadu)					
7. Služby kultúry, športu a ostatné služby voľného času					
8. Zdravotnícke služby (lekár, lekáreň)					
9. Osobné sociálne služby (zariadenie pre seniorov, stacionár, detské domovy)					
10. Vzdelávacie služby					
11. Verejná správa (služby zabezpečované samosprávou)					
12. Občianske a záujmové združenia (CVČ, záujmové krúžky, rôzne krúžky, spolky)					

11. Aká je Vaša predstava o tom, aké služby by ste potrebovali, aby boli dostupnejšie?

	veľmi potrebujem	potrebujem, ale viem sa bez nich zaobísť	nie, nepotrebujem
1. Ubytovacie a stravovacie služby			
2. Dopravné služby (autobusové, vlakové spojenie)			
3. Prenos informácií (internet, telekomunikačné siete, pošta)			
4. Bankové služby (bankomaty)			
5. Právne a hospodárske služby (obchody)			
6. Služby osobnej hygieny a čistenia (kanalizácia, vodovod, zber odpadu)			
7. Služby kultúry, športu a ostatné služby voľného času			
8. Zdravotnícke služby (lekár, lekárne)			
9. Osobné sociálne služby (zariadenie pre seniorov, stacionár, detské domovy)			
10. Vzdelávacie služby			
11. Verejná správa (služby zabezpečované samosprávou)			
12. Občianske a záujmové združenia (CVČ, záujmové krúžky, rôzne krúžky, spolky)			

12. Čím by sa mohla podľa Vás zlepšiť dostupnosť služieb?

.....

.....

.....

.....

.....

Ďakujem za vyplnenie dotazníka a čas strávený pri ňom.

Príloha B

Foto: Sýkorová, 2011

Obr.B1

Materská škola v obci Hruboňovo

Foto: Sýkorová, 2011

Obr. B2

Ihrisko pri základnej škole v Zbechoch

Foto: Sýkorová, 2011

Obr.B3

Bankomat a zdravotné stredisko v Zbechoch

Foto: Sýkorová, 2011

Obr. B4

Pingpongový krúžok v kultúrnom dome v Jelšovciach

Foto: Sýkorová, 2011

Obr.B5

Kultúrny dom v Jelšovciach

Foto: Sýkorová, 2011

Obr. B6

Základná škola v Čakajovciach